

การนำเทคโนโลยีสารสนเทศมาใช้ในการฟ้องด้วยวาจา¹ Application of Information Technology to Criminal Information Cases

คณพล จันทน์หอม²

Kanaphon Chanhom

ชัชพล ไชยพร³

Chachapon Jaiyaphorn

บทคัดย่อ

บทความนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อกำหนดรูปแบบและแนวทางที่เหมาะสมในการนำเทคโนโลยีสารสนเทศมาใช้ในการฟ้องคดีด้วยวาจาในชั้นพนักงานอัยการของประเทศไทยซึ่งจะทำให้การดำเนินคดีอาญาเกิดความรวดเร็ว ประหยัดงบประมาณ มีประสิทธิภาพ และเป็นธรรมมากที่สุด ในปัจจุบันยังพบปัญหาและอุปสรรคในการดำเนินคดีอาญาที่ฟ้องด้วยวาจา สาเหตุมาจากกระบวนการยุติธรรมทางอาญาของประเทศไทยยังขาดการประสานความร่วมมือกันระหว่างองค์กรที่เกี่ยวข้อง และมิได้รับการพัฒนาเป็นองค์รวม ดังนั้น ผู้เขียนจึงเห็นควรที่ประเทศไทยต้องปรับเปลี่ยนกระบวนการดำเนินคดีโดยนำเทคโนโลยีมาใช้ให้เกิดประโยชน์และแก้ไขกฎหมายที่เกี่ยวข้อง ได้แก่ ประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา ประมวลกฎหมายอาญา พระราชบัญญัติจัดตั้งศาลแขวงและวิธีพิจารณาคดีอาญาในศาลแขวง พ.ศ. 2499 และระเบียบสำนักงานอัยการสูงสุดว่าด้วยการดำเนินคดีอาญาของพนักงานอัยการ พ.ศ. 2547

คำสำคัญ: เทคโนโลยีสารสนเทศ, การฟ้องคดีด้วยวาจา, พนักงานอัยการ

¹ บทความวิจัยนี้เป็นส่วนหนึ่งของโครงการวิจัยการนำเทคโนโลยีสารสนเทศมาใช้ในการฟ้องด้วยวาจาในชั้นพนักงานอัยการเสนอต่อสำนักงานอัยการสูงสุด พ.ศ. 2557

² Ph.D. in Law, University of Washington, ปัจจุบันดำรงตำแหน่งผู้ช่วยศาสตราจารย์ประจำคณะนิติศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

³ S.J.D., University of Wisconsin, ปัจจุบันดำรงตำแหน่งผู้ช่วยศาสตราจารย์ประจำคณะนิติศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

Abstract

The study focuses on designing an effective type of information technology to criminal information cases in the process of prosecution. At present, some practical problems occur during the criminal information process. Bring information technology to the criminal information procedure can help the process more effective and fairer to parties. For doing this, the Code of Criminal Procedure the Criminal Act on Establishment of District Courts and Criminal Procedure in District Court B.E. 2499 and the Rules of the Office of the Attorney General need to be amended to serve the new information technology system.

Keywords: Information Technology, Criminal Information, Prosecutors

1. ประเด็นปัญหาเกี่ยวกับการดำเนินคดีอาญาในศาลแขวงของประเทศไทย

คดีอาญาที่อยู่ในเขตอำนาจของศาลแขวง เป็นคดีความผิดที่ไม่ร้ายแรงกล่าวคือคดีอาญาซึ่งกฎหมายกำหนดอัตราโทษจำคุกไม่เกินสามปีปรับไม่เกินหกหมื่นบาท⁴ ดังนั้นพระราชบัญญัติจัดตั้งศาลแขวงและวิธีพิจารณาคดีอาญาในศาลแขวง พ.ศ. 2499 จึงกำหนดให้การดำเนินคดีอาญาในศาลแขวงสามารถฟ้องคดีด้วยวาจาได้⁵ นอกจากนี้ในกรณีที่จำเลยให้การรับสารภาพตลอดข้อหา พนักงานอัยการสามารถฟ้องคดีได้โดยไม่ต้องทำการสอบสวนและผู้พิพากษาสามารถพิพากษาลงโทษจำเลยได้โดยทำคำพิพากษาด้วยวาจาแต่ต้องบันทึกไว้พอให้ได้ใจความ ซึ่งเหตุที่กฎหมายกำหนดกระบวนการในการดำเนินคดีอาญาในศาลแขวงไว้เช่นนี้เพราะต้องการให้การพิจารณาเสร็จไปโดยรวดเร็วเนื่องจากเป็นความผิดที่ไม่ร้ายแรงและการดำเนินกระบวนการพิจารณาที่รวดเร็วย่อมเป็นประโยชน์แก่จำเลยตลอดจนไม่เป็นการสร้างภาระแก่บุคลากรในกระบวนการยุติธรรมรวมถึงไม่ทำให้คดีความที่อยู่ในระบบซึ่งรอการพิจารณามีมากจนเกินไปจนอาจทำให้เกิดความล่าช้าและเกิดความไม่ยุติธรรมขึ้นดังคำกล่าวที่ว่า “ความยุติธรรมที่ล่าช้าคือความอยุติธรรม”

อย่างไรก็ตาม ตามตัวบทกฎหมายปัจจุบันอาจจะไม่เอื้ออำนวยต่อการดำเนินคดีให้เกิดความรวดเร็วตามเจตนารมณ์ของกฎหมายได้ ทั้งนี้เพราะนับตั้งแต่ปี พ.ศ. 2499 เป็นต้นมาประเทศไทยได้เกิดการเปลี่ยนแปลงเป็นอันมาก โดยเฉพาะอย่างยิ่ง ความผิดที่อยู่ในเขตอำนาจของศาลแขวงตามที่กฎหมายในภายหลังบัญญัติขึ้นใหม่ก็มีจำนวนมากขึ้น ประกอบกับจำนวนคดีในทางข้อเท็จจริงก็มีมากขึ้นกว่าในอดีตหลายเท่าตามจำนวนประชากรที่เพิ่มมากขึ้น ด้วยเหตุนี้การดำเนินคดีอาญาในศาลแขวงตามกฎหมาย แม้แต่กรณีที่จำเลยให้การรับสารภาพและสามารถดำเนินคดีด้วยวาจาได้ ก็ยังมีขั้นตอนไม่ตอบสนองต่อความเปลี่ยนแปลงดังกล่าว ทำให้คดีอาญาในศาลแขวงซึ่งอาจกระทำได้รวดเร็วกว่าที่เป็นอยู่ในปัจจุบันไม่สามารถดำเนินการได้เพราะติดขัดอยู่ที่ตัวบทกฎหมายดังกล่าว เช่น ในการฟ้องคดีด้วยวาจา พนักงานอัยการต้องฟ้องด้วยวาจาโดยใช้บันทึกหลักฐานการฟ้องด้วยวาจา ซึ่งรูปแบบการบันทึกหลักฐานการฟ้องด้วยวาจา มีลักษณะเหมือนคำฟ้อง กล่าวคือพนักงานอัยการต้องบันทึกการกระทำความผิดของจำเลยให้ครบองค์ประกอบความผิดเช่นเดียวกับคำฟ้องที่เป็นหนังสือ ตลอดจนระบุมาตราที่บัญญัติว่าการกระทำเป็นความผิดให้ครบถ้วนชัดเจนตามประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา มาตรา 158 มิฉะนั้นแล้วอาจเป็นฟ้องเคลือบคลุมและศาลอาจพิพากษายกฟ้องได้ นอกจากนี้การดำเนินคดีด้วยวาจาในศาลแขวง พนักงานอัยการต้องไปปรากฏตัวต่อศาลด้วย

⁴ พระธรรมนูญศาลยุติธรรม มาตรา 25 (5).

⁵ พระราชบัญญัติจัดตั้งศาลแขวงและวิธีพิจารณาคดีอาญาในศาลแขวง พ.ศ. 2499 มาตรา 19.

อีกประการหนึ่ง แม้ในปัจจุบันกระบวนการยุติธรรมของไทยจะได้มีการนำเทคโนโลยีสารสนเทศมาใช้ในการดำเนินคดีเพื่อเพิ่มประสิทธิภาพในการดำเนินงานของเจ้าหน้าที่และเป็นการคุ้มครองสิทธิของจำเลยให้ได้รับการพิจารณาคดีอย่างรวดเร็วมากยิ่งขึ้น เช่น การขอขยายระยะเวลาฝากขังผ่านทางระบบการประชุมทางจอภาพ (Video Conference) หรือการสืบพยานในศาลผ่านทางระบบการประชุมทางจอภาพ (Video Conference) เป็นต้น อย่างไรก็ตามการดำเนินคดีด้วยวาจาในศาลแขวงซึ่งเป็นคดีความผิดที่ไม่ร้ายแรงและมีโทษเพียงเล็กน้อยซึ่งควรจะได้รับ การพิจารณาอย่างรวดเร็วยังไม่ได้มีการนำเทคโนโลยีดังกล่าวมาใช้ ทั้งนี้ การนำเทคโนโลยีสารสนเทศมาใช้ในการฟ้องคดีด้วยวาจาจะช่วยพัฒนาระบบการฟ้องคดีด้วยวาจาให้ดีและตรงตามเจตนารมณ์ของการฟ้องคดีด้วยวาจามากยิ่งขึ้น

เมื่อพิจารณาการดำเนินคดีอาญาในต่างประเทศ เช่น ประเทศสิงคโปร์ ประเทศสหรัฐอเมริกา หรือ สหภาพยุโรป มีการนำเทคโนโลยีสารสนเทศเข้ามาช่วยเพิ่มประสิทธิภาพในการทำงานของบุคลากรในกระบวนการยุติธรรมและทำให้การดำเนินคดีเป็นไปอย่างรวดเร็ว โดยการเชื่อมโยงเครือข่ายระหว่างพนักงานอัยการและศาลทำให้ผู้ต้องหาไม่ต้องไปปรากฏตัวต่อหน้าศาลซึ่ง ผลปรากฏว่าประสบความสำเร็จเป็นอย่างสูง ทำให้ลดการใช้บุคลากรจำนวนมากโดยไม่จำเป็น และส่งผลให้การดำเนินคดีเสร็จสิ้นไปอย่างรวดเร็วและมีประสิทธิภาพ

ด้วยเหตุนี้การนำเทคโนโลยีสารสนเทศมาใช้ในการดำเนินคดีอาญาด้วยวาจาจึงเป็นทางเลือกหนึ่งที่จะช่วยให้การดำเนินคดีในทางปฏิบัติเป็นไปอย่างรวดเร็วและมีประสิทธิภาพยิ่งขึ้น อันเป็นไปตามเจตนารมณ์ของกฎหมายในเรื่องดังกล่าว อย่างไรก็ตามการเปลี่ยนแปลงการดำเนินคดีในกระบวนการยุติธรรมจำเป็นต้องคำนึงถึงสิทธิของผู้ต้องหาหรือจำเลยว่าได้รับการกระทบกระเทือนจนกระทบสาระสำคัญของสิทธิที่กฎหมายให้ความคุ้มครองหรือไม่ นอกจากนี้ยังต้องคำนึงถึงความพร้อมและความเป็นไปได้ที่จะนำมาตรการดังกล่าวมาปรับใช้กับกระบวนการยุติธรรมของไทยว่าเหมาะสมกับสภาพในปัจจุบันเพียงใด

จากที่กล่าวมาข้างต้นบทความนี้จึงได้ศึกษาและรวบรวมข้อมูลเกี่ยวกับรูปแบบและแนวทางของต่างประเทศในการเทคโนโลยีสารสนเทศมาใช้กับกระบวนการยุติธรรมทางอาญา โดยเฉพาะในขั้นตอนของการฟ้องคดี เพื่อนำมาพัฒนาการดำเนินคดีอาญาด้วยวาจาของประเทศไทยโดยใช้ระบบเทคโนโลยีสารสนเทศ ตลอดจนนำรูปแบบและแนวทางดังกล่าวมาประยุกต์ให้เหมาะสมกับประเทศไทย อย่างไรก็ตาม กฎหมายเกี่ยวกับวิธีพิจารณาคดีของประเทศไทยบางประการอาจยังไม่สอดคล้องกับการนำระบบเทคโนโลยีสารสนเทศมาใช้ ดังนั้น จึงต้องแก้ไขกฎหมายเกี่ยวกับวิธีพิจารณาคดีเพื่อให้สอดคล้องและรองรับการนำเทคโนโลยีสารสนเทศมาใช้ในการบวนการยุติธรรมทางอาญาของประเทศไทยต่อไป

2. การนำเทคโนโลยีมาใช้แทนการฟ้องคดีด้วยวาจาในต่างประเทศ

2.1 การนำเทคโนโลยีมาใช้ในการฟ้องคดีอาญาในประเทศสหรัฐอเมริกา

ประเทศสหรัฐอเมริกาถือเป็นประเทศที่มีพัฒนาการอย่างต่อเนื่องในการจัดบริการสาธารณะ (public service) ให้แก่ประชาชนโดยเฉพาะอย่างยิ่งในแง่ของการอำนวยความสะดวกและกระบวนการพิจารณาคดีอาญา ได้มีความพยายามอย่างต่อเนื่องในการพัฒนาให้ประชาชนทั่วไปสามารถเข้าใจและเข้าถึงกระบวนการพิจารณาคดีอาญาได้ง่ายขึ้น ตัวอย่างที่ชัดเจนในปัจจุบันนี้ก็คือการนำเอาระบบเทคโนโลยีเข้ามาประยุกต์ใช้กับการดำเนินคดีอาญา (e-justice) โดยมีเหตุผลที่ว่าการประยุกต์ใช้ระบบเทคโนโลยีสารสนเทศเข้ากับการดำเนินคดีอาญาของศาลจะช่วยให้ประเทศชาติได้ประโยชน์อย่างมากเพราะจะทำให้ประชาชนสามารถติดต่อ เข้าถึงและแลกเปลี่ยนข้อมูลกับศาลได้ด้วยวิธีการทางอิเล็กทรอนิกส์ ทำให้กระบวนการเป็นไปด้วยความรวดเร็วและต่อเนื่องมากยิ่งขึ้น⁶

ในระดับของศาลสหรัฐ (Federal Courts) ได้ปรากฏให้เห็นความพยายามในการนำเอาเทคโนโลยีเข้ามามีใช้กับกระบวนการพิจารณาคดีอาญาอย่างชัดเจน โดยเฉพาะอย่างยิ่งใน The Federal Rules of Criminal Procedure มีกฎหมายข้อที่ประยุกต์เอาเทคโนโลยีมาใช้ในการพิจารณา เช่น

กฎข้อที่ 5(f)⁷ ที่กำหนดว่าในการปรากฏตัวต่อหน้าศาลครั้งแรกของจำเลย (initial appearance) ภายหลังการจับกุมตัวนั้น หากจำเลยยินยอมก็ให้ใช้ระบบ Video Conferencing แทนการมาปรากฏตัวที่ศาลได้

กฎข้อที่ 10(c)⁸ กำหนดว่าในการพิจารณาคดีเบื้องต้น (arraignment) จำเลยอาจไม่ต้องมาปรากฏตัวที่ศาลก็ได้ถ้ามีการใช้ระบบ Video Conferencing และจำเลยยินยอมด้วยกับการนั้น

กฎข้อที่ 41(d)(3)⁹ กำหนดว่าศาลอาจอาศัยข้อมูลทางสื่ออิเล็กทรอนิกส์ที่น่าเชื่อถือเพื่อใช้ประกอบการตัดสินใจออกหมายอาญาได้

⁶ Barry Walsh, (2011), *E-Justice Projects – Distinguishing Myths from Realities*, (Mexico : The World Bank), 2.

⁷ Federal Rules of Criminal Procedure. Rule 5 (Initial Appearance)

(f) VIDEO TELECONFERENCING. Video conferencing may be used to conduct an appearance under this rule if the defendant consents.

⁸ Federal Rules of Criminal Procedure. Rule 10 (Arraignment)

(c) VIDEO TELECONFERENCING. Video conferencing may be used to arraign a defendant if the defendant consents.

⁹ Federal Rules of Criminal Procedure. Rule 41(D) (Obtaining a Warrant)

...(3) *Requesting a Warrant by Telephonic or Other Reliable Electronic Means*. In accordance with Rule 4.1, a magistrate judge may issue a warrant based on information communicated by telephone or other reliable electronic means.

กฎข้อที่ 49.1(e)¹⁰ กำหนดรับรองการยื่นฟ้องคดีโดยใช้ระบบอิเล็กทรอนิกส์ว่า ถ้าหากได้มีการยื่นฟ้องผ่านระบบโดยถูกต้องแล้ว ให้ถือว่ากรณียื่นฟ้องคดีผ่านระบบอิเล็กทรอนิกส์นั้นมีผลเสมือนกับการยื่นฟ้องอย่างเป็นลายลักษณ์อักษรนั่นเอง

ที่กล่าวมาข้างต้นนี้เป็นตัวอย่างการนำเอาเทคโนโลยีมาประยุกต์ใช้ โดยมีการบัญญัติเอาไว้โดยตรงใน The Federal Rules of Criminal Procedure ซึ่งเป็นกฎเกณฑ์หลักในการดำเนินกระบวนการยุติธรรมทางอาญาของประเทศสหรัฐอเมริกา อนึ่ง ในบรรดาเทคโนโลยีที่กล่าวมานี้ การฟ้องคดีด้วยระบบอิเล็กทรอนิกส์ (Electronic Case Filing system) ตามกฎข้อที่ 49.1 นับเป็นเทคโนโลยีล่าสุดที่ศาลสหรัฐ (federal courts) นำมาประยุกต์ใช้อย่างจริงจัง และเป็นที่คาดการณ์ว่าระบบการฟ้องคดีผ่านระบบอิเล็กทรอนิกส์นี้จะถูกนำไปใช้อย่างแพร่หลายในประเทศต่างๆ ทั่วโลกต่อไป ซึ่งจะช่วยเพิ่มประสิทธิภาพในการจัดบริการสาธารณะด้านการอำนวยความสะดวกให้ประชาชนสามารถเข้าถึงกระบวนการยุติธรรมได้ง่ายมากยิ่งขึ้น

เทคโนโลยีที่นำมาใช้ในการฟ้องคดีอาญาของศาลในประเทศสหรัฐอเมริกาในขณะนี้ก็คือระบบ CM/ECF (Case Management/Electronic Case Files) โดยมีการนำมาใช้ครั้งแรกที่ศาลเขตโอไฮโอ (District Court of Ohio) ในปี ค.ศ.1996 เพื่อแก้ปัญหาจำนวนคดีที่เข้ามาสู่ศาลเป็นจำนวนมาก และเริ่มเป็นที่แพร่หลายใช้กันทั่วไปในศาลของสหรัฐ (federal courts) แต่ยังไม่ปรากฏว่ามีการใช้เทคโนโลยีการฟ้องคดีอาญาระบบ CM/ECF ในศาลของมลรัฐ (state courts) อย่างเต็มรูปแบบ เพียงแต่เริ่มมีการนำระบบ CM/ECF มาทดลองใช้ในบางคดีเท่านั้น¹¹

¹⁰ Federal Rules of Criminal Procedure. Rule 49 (Serving and Filing Papers)

(a) WHEN REQUIRED. A party must serve on every other party any written motion (other than one to be heard ex parte), written notice, designation of the record on appeal, or similar paper.

(b) HOW MADE. Service must be made in the manner provided for a civil action. When these rules or a court order requires or permits service on a party represented by an attorney, service must be made on the attorney instead of the party, unless the court orders otherwise.

(c) NOTICE OF A COURT ORDER. When the court issues an order on any post-arraignment motion, the clerk must provide notice in a manner provided for in a civil action. Except as Federal Rule of Appellate Procedure 4 (b) provides otherwise, the clerk's failure to give notice does not affect the time to appeal, or relieve—or authorize the court to relieve—a party's failure to appeal within the allowed time.

(d) FILING. A party must file with the court a copy of any paper the party is required to serve. A paper must be filed in a manner provided for in a civil action.

(e) ELECTRONIC SERVICE AND FILING. A court may, by local rule, allow papers to be filed, signed, or verified by electronic means that are consistent with any technical standards established by the Judicial Conference of the United States. A local rule may require electronic filing only if reasonable exceptions are allowed. A paper filed electronically in compliance with a local rule is written or in writing under these rules.

¹¹ John Matthias, (2007), E-filing Expansion in State, Local, and Federal courts, (N.p.: n.p.), 1-3.

ระบบ CM/ECF ได้พัฒนาบทบาทของศาลสหรัฐ (federal courts) ในการติดต่อประสานงานกับภาคประชาชนและช่วยให้ระบบการบริหารจัดการคดีและเอกสารต่างๆ เป็นไปอย่างมีประสิทธิภาพมากขึ้น ด้วยระบบที่ง่ายต่อการใช้งานนี้จะส่งผลให้ทนายความสามารถส่งคำฟ้องรวมถึงเอกสารต่างๆ ต่อศาลได้โดยตรงผ่านระบบอินเทอร์เน็ต ทำให้ไม่ต้องสิ้นเปลืองทรัพยากรและเวลาในการเดินทางมาศาลอีกด้วย

ในการใช้งานระบบการฟ้องคดีแบบ CM/ECF นั้น ไม่มีขั้นตอนที่ซับซ้อนมากมายนัก เพียงแค่ผู้ฟ้องคดีมีเครื่องคอมพิวเตอร์ซึ่งเชื่อมต่อกับระบบอินเทอร์เน็ตก็เพียงพอต่อการใช้งานระบบ CM/ECF แล้ว กล่าวคือผู้ฟ้องคดีเพียงเตรียมเอกสารเหมือนกรณีการฟ้องคดีปกติทั่วไปโดยอาจใช้โปรแกรม Word ในการพิมพ์เอกสารแล้วบันทึกเอกสารเป็นไฟล์ PDF เมื่อเอกสารครบก็เชื่อมต่อเข้าสู่ระบบการฟ้องคดี CM/ECF ของศาล จากนั้นก็กรอกข้อมูลรายละเอียดเบื้องต้นของคดีให้ครบถ้วนแล้วอัปโหลด (upload) เอกสารที่เกี่ยวข้องและจำเป็นในการฟ้องคดีเข้าสู่ระบบ CM/ECF เพื่อส่งข้อมูลดังกล่าวไปยังศาลโดยไม่มีการเรียกเก็บค่าใช้จ่ายเพิ่มเติมแต่อย่างใด เมื่อศาลได้รับคำฟ้องก็จะส่งอีเมลไปยังคู่ความในคดีเพื่อให้รับทราบถึงการฟ้องคดีดังกล่าวต่อไป นอกจากนี้ระบบ CM/ECF ยังได้มีการจัดเก็บข้อมูลทางอิเล็กทรอนิกส์เพื่อให้คู่ความรวมถึงประชาชนทั่วไปสามารถเข้าถึงข้อมูลและเอกสารต่างๆ ของศาลได้ ผ่านระบบ PACER (Public Access to Court Electronic Records) อีกด้วย¹²

2.2 การนำเทคโนโลยีมาใช้ในการฟ้องคดีอาญาในประเทศสิงคโปร์

สาธารณรัฐสิงคโปร์มีความก้าวหน้าในการนำเทคโนโลยีมาใช้ในการกระบวนการยุติธรรมเป็นอย่างยิ่ง ทั้งนี้ เพื่อพัฒนาประสิทธิภาพ หรือสร้างเสริมส่วนประกอบแห่งกระบวนการให้เป็นไปได้อย่างรวดเร็ว เพื่อให้เข้าถึงความยุติธรรมและความสะดวกได้มากขึ้น ประเทศสิงคโปร์จึงยังคงมุ่งพัฒนาระบบเทคโนโลยีเพื่อการยุติธรรมให้ก้าวหน้ายิ่งขึ้นให้ครอบคลุมทุกภาคส่วนของกระบวนการยุติธรรม

สิงคโปร์คำนึงถึงความบกพร่องของกระบวนการทางศาลซึ่งจะส่งผลกระทบต่อความยุติธรรมเป็นหลัก ประธานศาลสูงสิงคโปร์ท่านหนึ่งได้กล่าวในการสัมมนาเกี่ยวกับแผนพัฒนากระบวนการยุติธรรมไว้ว่า¹³

...งานตุลาการชั้นดีต้องไม่มีความล่าช้าในภารกิจและการทำคำวินิจฉัย ตลอดจนมุ่งเน้นการพัฒนาคุณภาพของทรัพยากรบุคคลที่จะนำพาความยุติธรรมในโลกยุคที่แวดล้อมด้วยความเป็นดิจิทัล ศาลมีตัวเลือกไม่มากนัก กล่าวคือ ต้องวางแผนที่

¹² United State Courts, (n.d.), **About CM/ECF**, Retrieved April 27, 2013, from www.uscourts.gov/FederalCourts/CMECF/AboutCMECF.aspx

¹³ The Honourable the Chief Justice Yong Pung How's Keynote Address at the Subordinate Courts' Seventh Workplan Seminar 1998/1999, Subordinate Courts 21: Leading Justice into The New Millennium.

จะพัฒนาและปรับเปลี่ยนระบบเทคโนโลยีให้ก้าวหน้าอย่างจริงจังเพื่อให้ผู้พิพากษาลดจนผู้มีหน้าที่เกี่ยวข้องในกระบวนการมีทักษะความชำนาญมากพอที่จะปฏิบัติหน้าที่ได้อย่างมีประสิทธิภาพในยุคสมัยใหม่ หรือว่าจะตกอยู่ในภาวะเสี่ยงแก่การโดนรุมประณามและเผชิญแรงกดดันจากสาธารณชน หากว่างานตุลาการยังคงเฉื่อยและอยู่ในเทคโนโลยีเชยๆ ต่อไป

ราชการยุติธรรมของสาธารณรัฐสิงคโปร์ประกอบด้วย ศาลสูง (Supreme Court) และศาลแขวง (District and Magistrate Courts) ซึ่งต่อไปนี้จะเรียกว่า ศาลชั้นต้น (Subordinate Courts) ประธานศาลสูงเป็นหัวหน้าสูงสุดของศาลทั้งปวง ส่วนในศาลชั้นต้นมีผู้บังคับบัญชาชั้นสูงเป็นอธิบดีศาล ในศาลสูงนั้นมีศาลอุทธรณ์และศาลฎีการวมอยู่ด้วยกัน ในศาลชั้นต้นแบ่งเป็นศาลพิเศษต่างๆ เช่น ศาลครอบครัว ศาลเยาวชน ศาลจราจร ศาลการชั้นสูตร ทั้งนี้ การอำนวยความสะดวกแก่การเข้าถึงกระบวนการยุติธรรมตามศาลต่างๆ นั้น มีหลากหลายวิธี เช่น การพิจารณา การประกันตัว การสืบพยานทางไกลผ่านโทรทัศน์ เป็นต้น วิธีการเหล่านี้เรียกว่า “ศาลแห่งเทคโนโลยี” ซึ่งสามารถก่อผลประโยชน์อย่างยิ่งต่อกระบวนการยุติธรรม กล่าวเฉพาะศาลชั้นต้นนั้น มีปริมาณคดีขึ้นสู่ศาลสูงมาก เทคโนโลยีจึงเป็นเรื่องจำเป็นอย่างยิ่ง เรื่อยไปถึงการพิจารณาคดีระดับที่ยากขึ้น เช่น การพิจารณาคดีเกี่ยวเนื่องกับภารกิจระหว่างประเทศและคดีต่างเขตอำนาจ ซึ่งสามารถใช้วิธีการประชุมทางไกลผ่านอุปกรณ์ทางโทรทัศน์และวิดีโอได้

กระบวนการยุติธรรมทางเทคโนโลยีในศาลชั้นต้นสิงคโปร์นั้น เริ่มต้นด้วยการนำข้อมูลทั้งปวง บรรจุในระบบคอมพิวเตอร์ก่อน ซึ่งได้ทำมาแล้วนับแต่ทศวรรษก่อน การบรรจุข้อมูลทั้งหลายลงในระบบคอมพิวเตอร์เป็นประตูสู่การพัฒนาระบบเทคโนโลยีอื่นต่อไป การประยุกต์เทคโนโลยีเข้าสู่กระบวนการยุติธรรมนั้นถูกเริ่มพัฒนาและสนับสนุนโดยคณะกรรมการคอมพิวเตอร์แห่งชาติ (National Computer Board-NCB) ซึ่งได้สร้างระบบ IT สำหรับข้าราชการตุลาการโดยเฉพาะ ครั้น ค.ศ.1996 จึงเริ่มมอบหมายให้หน่วยงานที่มีใช้ภาครัฐโดยตรง เช่น องค์การภาคเอกชนซึ่งมีความสามารถทาง IT อย่างสูงเข้ามาช่วยพัฒนาระบบ จนกระทั่งเข้าสู่ศตวรรษที่ 21 รัฐบาลสิงคโปร์กำหนดนโยบายให้ IT เป็นกลจักรแห่งชาติในการพัฒนาประเทศ การพัฒนาระบบเทคโนโลยีเพื่อการยุติธรรมจึงยังได้รับความสนับสนุนมากขึ้นเป็นพิเศษ

อย่างไรก็ตาม แม้จะมีการพัฒนาทางเทคโนโลยีเพื่อการยุติธรรมอย่างเข้มแข็งและจริงจัง แต่ก็ต้องไม่ลืมคำนึงถึงความละเอียดถี่ถ้วน รายละเอียด และแผนงานบูรณาการด้วย ดังนั้นเมื่อมีการนำเสนอแผนงาน IT ใหม่ ผู้ปฏิบัติงานในกระบวนการยุติธรรมเองต้องประเมินความเป็นไปได้ ผลดี ผลเสีย และความเหมาะสมถูกต้องอย่างรอบคอบ เพื่อเป็นเครื่องประกันผลประโยชน์แห่งความยุติธรรมตลอดจนความสมเหตุสมผลแห่งค่าใช้จ่ายที่จะเกิดขึ้นจากเทคโนโลยีนั้นเป็นสำคัญ

กว่าทศวรรษแห่งการพัฒนา ระบบ IT ในราชการยุติธรรมสิงคโปร์ สามารถสรุปประเด็นความมุ่งหมายและยุทธศาสตร์ได้เป็น 4 ประการ กล่าวคือ

- 1) เพื่อสร้างระบบงานบริการศาลเสมือน (virtual court) และกระบวนการประยุกต์ใช้
 - 2) เพื่อให้กระบวนการเกี่ยวกับคดีเข้าสู่ระบบคอมพิวเตอร์
 - 3) เพื่อร่วมพัฒนาระบบข้อมูลร่วมระหว่างหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง (multi-agency system)
 - 4) เพื่อให้การบริหารงานศาลยุติธรรมและหน่วยงานที่เกี่ยวข้องเข้าสู่ระบบคอมพิวเตอร์
- ทั้งนี้การดำเนินงานจำเป็นอย่างยิ่งที่ต้องใช้ระบบซอฟต์แวร์ร่วมที่ได้รับการพัฒนา

อย่างเหมาะสม ทันสมัย สอดคล้องกับภารกิจอันเป็นยุทธศาสตร์ทั้ง 4 ประการ

สิ่งที่ถือเป็นความก้าวหน้าด้านเทคโนโลยีของสาธารณรัฐสิงคโปร์อีกประการหนึ่งก็คือ การมีระบบงานบริการศาลเสมือนแก่สาธารณะในลักษณะสถานีมัลติมีเดียที่ตั้งอยู่ในเมืองอย่างสะดวกสบาย ที่สถานีเช่นว่านี้ ผู้ต้องหาในคดีจราจรสามารถจ่ายค่าปรับและสำเนาความผิดตามข้อกล่าวหาได้ตลอด 24 ชั่วโมงทุกวัน ผ่านระบบการจัดการคดีจราจรอัตโนมัติ (Automated Traffic Offence Management System-ATOMS) สถานี ATOMS นี้จะเชื่อมโยงฐานข้อมูลกับหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง และนับแต่ ค.ศ.1999 เป็นต้นไป ATOMS จะขยายการจัดการไปสู่คดีเล็กน้อยอื่นๆ นอกจากคดีจราจร หรือใช้เพื่อบันทึกหมายตารางเวลาเกี่ยวกับการเข้าสู่กระบวนการพิจารณาคดีในศาลโดยไม่ต้องเดินทางไปศาลเองอีกด้วย

นอกจากนี้ ในคดีเล็กน้อย ศาลชั้นต้นสิงคโปร์ยังอนุญาตให้ใช้ระบบอินเทอร์เน็ตในการยื่นเอกสารหลักฐานต่างๆ ในรูปอิเล็กทรอนิกส์ได้ เช่นใน Small Claims Tribunals Electronic Filing System ประชาชนสามารถฟ้องคดีทางไกลและสามารถใช้ระบบธนาคารอิเล็กทรอนิกส์หรือบัตรเครดิตเพื่อชำระค่าใช้จ่ายต่างๆ ที่อาจเกิดขึ้นได้

ระบบการปฏิสัมพันธ์ทางเสียง (Interactive Voice Response-IVR) ก็เป็นอีกระบบหนึ่งซึ่งส่งผลดียิ่งต่อกระบวนการยุติธรรม นอกจากการนำข้อมูลและแบบพิธีทางการศาลบรรจุเข้าสู่ระบบ IVR แล้ว ยังมีระบบ Small Claims Tribunals Admission of Claims by Telephone System-SCT ACTS) ซึ่งอนุญาตให้ผู้ถูกร้องรับเรื่องราวคำร้องนั้นๆ ได้โดยไม่จำเป็นต้องมาพบเจ้าหน้าที่ศาล ทั้งนี้ ระบบ IVR จะบันทึกข้อมูลและนำเข้าเก็บไว้ในฐานข้อมูลต่อไป ประการสำคัญคือความปลอดภัยและความถูกต้องแท้จริงของกระบวนการเหล่านี้จะต้องถูกควบคุมโดยระบบที่ปลอดภัย มีการใช้ PIN หรือรหัสส่วนบุคคลในการเข้าถึง

ในส่วนของการจัดการคดี ต้องยอมรับว่าระบบการจัดการคดีที่ดีเป็นรากฐานของระบบศาลที่มีประสิทธิภาพ สิงคโปร์ได้พิจารณานำระบบคอมพิวเตอร์มาใช้บันทึกข้อมูลและบริหารจัดการคดีต่างๆ หลายประเภท ที่สำคัญได้แก่ คดีอาญาที่เป็นความผิดเล็กน้อย คดีจราจร การเรียกตัวบุคคลมาศาล ระบบการประกันตัว ระบบการอุทธรณ์ ฯลฯ โดยเอกสารทั้งปวงจะจัดอยู่ในรูปแบบไฟล์ PDF

ตัวอย่างการจัดการคดีทั่วไปนั้น สิงคโปร์ใช้ระบบ Tickets and Summons System 2000 (TICK 2000) ซึ่งประสานข้อมูลออนไลน์ระหว่างหน่วยงานบังคับใช้กฎหมายจำนวน 15 แห่ง เพื่อแลกเปลี่ยนข้อมูลอิเล็กทรอนิกส์ระหว่างกัน ในส่วนหน่วยงานใดที่ไม่มีระบบการจัดการคดี

เป็นของตนเอง ศาลชั้นต้นก็อนุญาตให้หน่วยงานอื่นๆ นั้นสามารถเข้าถึงระบบ TICK 2000 เพื่อให้สามารถเข้าถึงทะเบียนและรับข้อมูลไปใช้แก้คดีที่เกี่ยวกับหน่วยงานของตนๆ ได้ผ่านทางออนไลน์

ในคดีแพ่ง ศาลมีระบบ Electronic Filing System (EFS) ซึ่งอนุญาตให้ส่งเอกสารทางคดีในรูปแบบอิเล็กทรอนิกส์ ไม่จำเป็นต้องพิมพ์ลงบนกระดาษ หมายความว่าความหรือบริษัทที่ปรึกษากฎหมายยังสามารถเข้าถึงข้อมูลคดีผ่านทางอิเล็กทรอนิกส์ได้ เรียกว่าเป็น Paperless Court คือศาลที่ไม่ต้องใช้กระดาษ

การพัฒนานำเอาเทคโนโลยีมาใช้ในการกระบวนการยุติธรรมของสาธารณรัฐสิงคโปร์นั้น มีการพัฒนากันอย่างเป็นระบบ กล่าวคือทั้งกระบวนการยุติธรรมจะพัฒนาระบบเทคโนโลยีไปพร้อมๆ กัน กล่าวอีกนัยหนึ่ง การพัฒนาระบบ IT ในราชการยุติธรรมนั้นรวมถึงการพัฒนาระบบเครือข่ายร่วมกันระหว่างหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง อันนับเป็นพันธมิตรในราชการยุติธรรมด้วยกัน เพื่อก่อให้เกิดปฏิสัมพันธ์และการแลกเปลี่ยนข้อมูลระหว่างกัน อันจะยังประโยชน์แก่การดำเนินการกิจให้ลุล่วงด้วยความรวดเร็วและมีประสิทธิภาพ

องค์กรหลักที่ก่อให้เกิดความร่วมมือในการพัฒนาเครือข่ายระหว่างหน่วยงานนั้นได้แก่ the Integrated Criminal Justice System (ICJS) ซึ่งนับเป็นองค์กรชั้นนำระดับโลกที่เชื่อมโยงหน่วยงานเกี่ยวกับกระบวนการยุติธรรมทางอาญา กล่าวคือ ศาลยุติธรรม, สำนักงานอัยการ, กระทรวงยุติธรรม, กระทรวงมหาดไทย และหน่วยงานที่มีหน้าที่รับผิดชอบทางกฎหมายอื่นๆ ซึ่งจะร่วมแบ่งปันข้อมูลกันทางอิเล็กทรอนิกส์ ด้วยความร่วมมือเช่นนี้เองที่ยกระดับให้ระบบราชการยุติธรรมทางอาญาของสาธารณรัฐสิงคโปร์ก้าวขึ้นสู่ประสิทธิภาพระดับสูง

ตัวอย่างนำร่องของระบบเครือข่ายบริการทางกฎหมายในสิงคโปร์นั้นเรียกว่า LawNet ซึ่งร่วมพัฒนาโดยศาลยุติธรรมและกระทรวงยุติธรรม LawNet จัดให้หน่วยงานทางกฎหมายสามารถเข้าถึงข้อมูลเกี่ยวกับคดี งานวิจัยทางกฎหมายฐานข้อมูลเกี่ยวกับทรัพย์สินทางปัญญา ฯลฯ ซึ่งระบบเครือข่ายบริการนี้เข้าถึงด้วยระบบเว็บไซต์

2.3 การนำเทคโนโลยีมาใช้ในการฟ้องคดีอาญาในประเทศสเปน

ในยุคปัจจุบัน องค์กรภาครัฐได้เริ่มประสานข้อมูลและการสื่อสารด้วยเทคโนโลยีเข้าสู่การปฏิบัติงาน เพื่อปรับปรุงประสิทธิภาพการบริหารงานภายในองค์กร และเพื่อให้สามารถประสานภารกิจกับประชาชนได้โดยสะดวก การบริหารงานยุติธรรมก็เช่นเดียวกัน แม้ว่ากระบวนการพัฒนาทางเทคโนโลยีจะล่าช้ากว่าการบริหารงานภาครัฐในส่วนอื่นๆ ตลอดจนภาคการศึกษา แต่ก็นับว่ารัฐบาลสเปนเอาใจใส่เป็นอย่างยิ่ง นับแต่ ค.ศ.2006 ซึ่งรัฐบาลสเปนได้กำหนดให้มียุทธศาสตร์การพัฒนากระบวนการ e-government อันนับเป็นการนำร่องกระบวนการยุติธรรมทางอิเล็กทรอนิกส์ (e-justice) ในระยะเวลาอันใกล้ต่อมา

กระบวนการยุติธรรมทางอิเล็กทรอนิกส์เป็นการใช้ข้อมูลและการสื่อสารผ่านทางเทคโนโลยีเพื่อการบริหารงานยุติธรรม สามารถอำนวยความสะดวกต่อการปฏิบัติงานในหลายด้าน อาทิ ทำให้

ประหยัดเวลา สร้างความรวดเร็วไว้วางในการนำพาความยุติธรรมมาสู่ประชาชน ทั้งยังแสดงให้เห็นถึงความโปร่งใสในกระบวนการ ตลอดจนเพิ่มสถิติปริมาณคดีที่สามารถจัดการให้แล้วเสร็จได้อย่างรวดเร็วและมีประสิทธิภาพ บ่งชี้ถึงคุณภาพที่ชัดเจนในกระบวนการยุติธรรมของสเปน นอกจากนี้ กระบวนการยุติธรรมทางอิเล็กทรอนิกส์ยังเป็นเรื่องสะดวกสบายสำหรับประชาชน ทำให้บุคคลผู้ขาดหรือด้อยโอกาสบางกลุ่ม เช่น ผู้ป่วย, ผู้พิการ, ผู้ด้อยโอกาสทางสังคม ฯลฯ สามารถเข้าถึงกระบวนการยุติธรรมได้

กระบวนการเช่นนี้คือการต่อสู้คำปราชญ์โดยตรงในเรื่องความล่าช้าของกระบวนการยุติธรรม ทั้งนี้ e-justice มีนัยถึงการใช้อุปกรณ์และช่องทางทางเทคโนโลยีที่หลากหลาย นับแต่คอมพิวเตอร์ส่วนบุคคล เรื่อยไปจนถึงโทรทัศน์ และนับแต่โทรสาร เรื่อยไปจนถึงเครือข่ายอินเทอร์เน็ต สื่ออิเล็กทรอนิกส์ทุกวันนี้ยังสามารถประยุกต์ใช้ได้อย่างหลากหลายกับกระบวนการยุติธรรม โดยเฉพาะในการจัดการและเผยแพร่ข้อมูล กับทั้งการจัดการศาลยุติธรรม แต่กระนั้นก็ยังมิใช่อิเล็กทรอนิกส์จำนวนไม่มากนักที่ถือโดยตรงต่อการประสานข้อมูลระหว่างศาลกับองค์กรที่เกี่ยวข้องกับราชการยุติธรรม

การพัฒนากระบวนการ e-justice ไม่เพียงแต่แสดงนัยสำคัญต่อการพัฒนาระบบบริหารงานยุติธรรมเท่านั้น แต่ยังหมายรวมถึงการใช้ข้อมูลและการสื่อสารผ่านเทคโนโลยีเพื่อเชื่อมโยงองค์กรที่ปฏิบัติราชการยุติธรรมเข้าไว้ด้วยกัน (ศาล, หน่วยงาน, อัยการ ฯลฯ) การพัฒนา e-justice จำเป็นอย่างยิ่งที่จะต้องสร้างความร่วมมือและขยายการบริหารงานยุติธรรมด้วยเทคโนโลยี อันหมายถึงการนำนวัตกรรมเข้าไปประยุกต์ใช้ในองค์กรทางกฎหมายและความเปลี่ยนแปลงของเนื้อหากฎหมายในภาพรวม

ระบบ e-justice ในการบริหารงานยุติธรรมของสเปน ตั้งอยู่บนพื้นฐานของความซับซ้อนของระบบตามลักษณะแต่ละองค์กรและความเชื่อมโยงสู่ประชาชนหมู่มาและองค์กรภาครัฐต่างๆ (องค์กรตุลาการ, กระทรวงยุติธรรม, ชุมชนปกครองส่วนท้องถิ่นที่สามารถออกกฎหมายต่างๆ ได้ ฯลฯ) กับทั้งรัฐสภาหรือองค์กรนิติบัญญัติซึ่งค่อยๆ เข้ามามีบทบาทสนับสนุนการใช้สื่ออิเล็กทรอนิกส์ในการบริหารงานยุติธรรมมากขึ้นเป็นลำดับ

ในกฎหมายประกอบรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรสเปน ว่าด้วยอำนาจตุลาการ ค.ศ.1985 นั้น แทบไม่ได้กล่าวถึงการใช้ข้อมูลและการสื่อสารทางเทคโนโลยีเพื่อการบริหารงานยุติธรรมเลย มีเพียงข้อความระบุในมาตรา 230 ว่า “ข้อมูลทางเทคโนโลยีและสื่อสำเนาใดๆ อาจถูกใช้ในกระบวนการได้เท่าที่ได้รับการยืนยันและพิสูจน์ความถูกต้องแน่ชัดอย่างยิ่งแล้ว ทั้งนี้ ให้มีบทบัญญัติว่าด้วยคุณสมบัติและรูปแบบของการใช้สิ่งเหล่านั้นด้วย” น่าเสียดายที่บทบัญญัติดังกล่าวนี้ไม่ได้ถูกนำไปสืบสานพัฒนาต่ออย่างจริงจังในเวลาอันรวดเร็ว การพัฒนาจึงเน้นเข้ามาเป็นเวลาพอสมควร

ต่อมาได้มีการแก้ไขเพิ่มเติมบทกฎหมายต่างๆ เพื่อเปิดช่องให้มีการใช้สื่ออิเล็กทรอนิกส์ในงานยุติธรรมอย่างกว้างขวางขึ้น ดังเช่นในกฎหมายประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยอำนาจตุลาการ 16/8 พฤศจิกายน 1994 ซึ่งมีผลโดยตรงต่อภารกิจ ตามมาตรา 230 ดังกล่าวแล้ว นี้ กล่าวคือ

1) ศาลสามารถใช้สื่ออิเล็กทรอนิกส์สำหรับกิจการต่างๆ ของศาล และในการทำหน้าที่ของศาล ภายใต้เงื่อนไขที่ระบุไว้ในกฎหมายปัจจุบัน โดยเฉพาะอย่างยิ่ง ที่เกี่ยวกับการคุ้มครองข้อมูลส่วนบุคคล

2) เอกสารซึ่งออกโดยสื่ออิเล็กทรอนิกส์หรือสื่ออื่นใด ซึ่งสมบูรณ์และมีผล โดยเหตุแห่งความแท้จริง ปลอดภัย และเป็นไปตามกฎหมายกระบวนการพิจารณาความแล้ว เป็นอันใช้ได้

3) องค์การภาครัฐที่มีหน้าที่ดำเนินการกระบวนการผ่านสื่อคอมพิวเตอร์ พึงคุ้มครองรับรองความแท้จริงของตัวตน และหน้าที่เกี่ยวกับเขตอำนาจพิจารณา ตลอดจนความลับ ความเป็นส่วนบุคคล และความปลอดภัยของข้อมูลส่วนบุคคล ทั้งนี้ ภายใต้เงื่อนไขแห่งกฎหมาย

4) ประชาชนอาจติดต่อองค์กรตุลาการได้ผ่านสื่ออิเล็กทรอนิกส์ซึ่งใช้ร่วมกันได้กับศาลต่างๆ ผ่านสื่ออิเล็กทรอนิกส์ ทั้งนี้ ตามกระบวนการเฉพาะที่จะได้กำหนดให้มีขึ้น

การแก้ไขเพิ่มเติมตามมาตราข้างต้นนี้ ทำให้สภาการตุลาการ (Consejo General del Poder Judicial) มีอำนาจที่จะตัดสินใจกำหนดคุณสมบัติและเงื่อนไขเกี่ยวกับการจัดตั้งและการจัดการระบบแฟ้มข้อมูลคอมพิวเตอร์ ซึ่งเป็นความรับผิดชอบโดยตรงขององค์กรตุลาการ ซึ่งมีการยืนยันว่าได้ปฏิบัติตามความรับรองและสิทธิตามกฎหมายอันสภานิติบัญญัติได้กำหนดแล้วเกี่ยวกับการคุ้มครองข้อมูลส่วนบุคคล โดยระบบคอมพิวเตอร์ที่จะใช้ในกระบวนการยุติธรรมต้องใช้ร่วมกันได้กับองค์กรอื่นๆ ที่จะเกื้อกูลแก่การประสานความร่วมมือและการบูรณาการภารกิจร่วมกัน

อนุสนธิการปรับปรุงกฎหมายประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยอำนาจตุลาการ มาตรา 230 สภาการตุลาการ ได้ออกข้อบัญญัติที่ 5/7 มิถุนายน 1995 เกี่ยวกับการแถมเพิ่มประกอบเพิ่มเติมในงานตุลาการ ตัวอย่างเช่น ให้มีการสร้างและการจัดการแฟ้มข้อมูลอัตโนมัติอันประกอบด้วยข้อมูลส่วนบุคคล ภายใต้ความรับผิดชอบขององค์กรตุลาการ (ศาล, สภาการตุลาการ) และยังให้มีการบูรณาการเพื่ออำนวยความสะดวกในการประมวลผลคอมพิวเตอร์เพื่อราชการยุติธรรม ตลอดจนวิธีการประยุกต์ใช้และระบบต่างๆ ด้วย

ระบบข้อมูลที่สามารถใช้งานร่วมกันได้ระหว่างองค์กรนั้น จำเป็นอย่างยิ่งที่จะต้องเชื่อมโยงและบูรณาการร่วมภารกิจกับองค์กรอื่นๆ ได้ ทั้งนี้ได้กำหนดให้อยู่ภายใต้การดำเนินงานของคณะกรรมการเทคโนโลยีคอมพิวเตอร์เพื่องานยุติธรรม มีผู้แทนจากศาลต่างๆ รวมถึงผู้พิพากษาศาลสูง และผู้พิพากษาที่เป็นตัวแทนจากเขตอำนาจศาลต่างๆ

แม้จะมีมาตรการสนับสนุนทางกฎหมายหลายประการก็ตาม แต่การดำเนินงานก็ยังคงเป็นไปอย่างล่าช้า ตลอดทศวรรษที่ 90 คงมีภาคเดียวในประเทศสเปนที่ทำสำเร็จ ทั้งนี้หนังสือพิมพ์บางฉบับได้วิพากษ์วิจารณ์ไว้ว่า ภารกิจนี้ต้องอาศัยความจริงจัง ความร่วมมือ และความเร่งด่วนขององค์การภาครัฐที่มีอำนาจ โดยเฉพาะในเรื่องงบประมาณ พร้อมสรุปส่งท้ายว่าสภาการตุลาการควรเร่งดำเนินการภารกิจนี้ให้ลุล่วงด้วยการอนุมัติการประยุกต์และการจัดสร้างเกณฑ์ร่วมกัน เพื่อความเป็นหนึ่งเดียวของกระบวนการยุติธรรมทางอิเล็กทรอนิกส์

จนกระทั่งปลายคริสต์ศตวรรษที่ 20 จึงเริ่มมีการพัฒนากฎหมายและโครงสร้างองค์กรต่างๆ เพื่อการนี้อย่างจริงจัง ตามลำดับ ดังนี้

1) กฎหมาย 1/7 มกราคม 2000 ว่าด้วยกระบวนการทางแพ่ง ระบุให้ใช้สื่ออิเล็กทรอนิกส์สำหรับในคดีแพ่งได้ (ยอมรับเอกสารอิเล็กทรอนิกส์เป็นพยานหลักฐาน, เอกสารเกี่ยวกับการดำเนินคดีทางสื่ออิเล็กทรอนิกส์, การใช้ระบบบันทึกและทำซ้ำภาพและเสียง เพื่อการสื่อสารกระบวนการพิจารณาโดยสื่ออิเล็กทรอนิกส์) (2) รัฐสัญญาว่าด้วยการปฏิรูประบบตุลาการ (the State Agreement for Reforming Justice) ได้ถูกทำขึ้นโดยมีรัฐบาลแห่งพรรคประชาชน และพรรคสังคมนิยม ได้ลงนามร่วมกันเมื่อ ค.ศ. 2001 รัฐสัญญาดังกล่าวได้ระบุถึงศาลในรูปแบบใหม่ และการแนะนำเบื้องต้นสู่สื่ออิเล็กทรอนิกส์ ยิ่งไปกว่านั้น ยังรวมถึงระบบงานศาล เช่น แบบพิธีต่างๆ ในศาล, ฐานข้อมูล, เทคนิคการบริหารจัดการงานบุคคล ฯลฯ ทั้งนี้ เพื่อให้ศาลทำงานได้รวดเร็วและประหยัดทรัพยากรยิ่งขึ้น

2) กฎบัตรว่าด้วยพลเมืองก่อนเข้าสู่กระบวนการยุติธรรม (Charter of Citizens before the Justice) ได้ถูกบัญญัติขึ้นโดยรัฐสภาสเปนเมื่อ ค.ศ. 2002 กำหนดให้พลเมืองมีสิทธิที่จะให้ตนได้รับการกระบวนการยุติธรรมอย่างรวดเร็ว, สิทธิที่จะไม่ต้องจัดหาเอกสารซึ่งองค์กรภาครัฐเป็นผู้จัดทำอยู่แล้ว, สิทธิที่จะสื่อสารกับกระบวนการยุติธรรมผ่านทางสื่ออิเล็กทรอนิกส์ (อีเมล, การประชุมทางไกลผ่านวิดีโอทัศน์ และอื่นๆ) นอกจากนั้นยังระบุให้องค์กรภาครัฐต้องสนับสนุนการใช้และการประยุกต์ใช้สื่ออิเล็กทรอนิกส์ และยอมรับเอกสารอิเล็กทรอนิกส์อย่างสมบูรณ์ ว่าใช้ได้และมีผลจริง หากได้รับการยืนยันความแท้จริงและความปลอดภัยแล้ว

3) ปฏิรูปกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา โดยเสนอให้มีการใช้สื่ออิเล็กทรอนิกส์ในกระบวนการยุติธรรมทางอาญา โดยเฉพาะอย่างยิ่งด้วยวิธีประชุมทางไกล หรือระบบอื่นที่คล้ายคลึงกันจากศาล ซึ่งสามารถโต้ตอบสื่อสารสองทางได้พร้อมกันด้วยภาพและเสียงซึ่งปรากฏต่อหน้าบุคคลต่างๆ ได้แก่ พนักงานอัยการ ผู้ต้องหา พยาน และพยานผู้เชี่ยวชาญ

4) กฎหมายประกอบรัฐธรรมนูญ 19/23 ธันวาคม 2003 ว่าด้วยรัฐสัญญาเพื่อการปฏิรูประบบตุลาการ ได้ผ่านรัฐสภา อย่างไรก็ดี จากความคิดเห็นเกี่ยวกับการใช้สื่ออิเล็กทรอนิกส์ส่วนใหญ่จะถูกเน้นไปในด้านการใช้ในศาลรูปแบบใหม่ การบริหารองค์กรใหม่ การประกาศคำพิพากษาอย่างเป็นทางการ และการระงับข้อพิพาททางศาล ตลอดจนสถิติเกี่ยวกับกระบวนการยุติธรรม เป็นสำคัญ

มีข้อพึงพิจารณา กล่าวคือ การพัฒนา e-Justice ในสเปนนั้นขึ้นอยู่กับความกระตือรือร้นสนใจของแต่ละประชาคมการปกครองในแต่ละภาคเป็นหลัก ไม่ได้มีลักษณะเสมอเหมือนกันทั่วประเทศ บางภาคก็มีความก้าวหน้ามาก บางภาคก็ยังล้าหลังอยู่ ขึ้นอยู่กับนโยบายของแต่ละเขตการปกครองส่วนท้องถิ่น (Autonomous Communities)

นอกจากนี้ การประยุกต์ใช้ข้อมูลและการสื่อสารผ่านเทคโนโลยีร่วมกันระหว่างบุคคล ผู้เกี่ยวข้องกับการยุติธรรม เช่น ผู้พิพากษา ทนายความ พนักงานอัยการ ฯลฯ นั้น

ต้องอาศัยความระมัดระวังอย่างยิ่งเกี่ยวกับความถูกต้องแท้จริงของข้อมูล การเข้าถึงข้อมูลในลำดับชั้นต่างๆ ซึ่งจะต้องมีมาตรการที่รัดกุมชัดเจนต้องสร้างระบบที่ให้ผู้มีสิทธิอำนาจจำเพาะเท่านั้นที่เข้าถึงข้อมูลต่างๆ ได้ อีกทั้งต้องมีกฎเกณฑ์เกี่ยวกับการแลกเปลี่ยนข้อมูลส่วนบุคคล และข้อมูลส่วนองค์กร ซึ่งบางทีก็ถูกจัดทำและจัดเก็บไว้ในรูปแบบที่แตกต่างกัน

อย่างไรก็ตาม แม้จะมีปัญหาอุปสรรคและข้อพึงพิจารณาหลากหลาย แต่สภาการตุลาการก็ได้กำหนดให้มีเครือข่ายกลางขึ้นมาองค์กรหนึ่ง เรียกว่า Punto Neutro Judicial อันเป็นเครือข่ายการสื่อสารจำเพาะที่ปลอดภัย องค์กรด้านกฎหมายต่างๆ สามารถเข้าถึงฐานข้อมูลซึ่งถูกจัดทำขึ้นโดยภาครัฐนี้ได้ ซึ่งได้มีองค์กรกฎหมายต่างๆ เข้าร่วมเครือข่ายมากขึ้นๆ ที่สมควรกล่าวไว้ ณ ที่นี้ เช่น สำนักงานทะเบียนอาชญากรรม, สำนักงานประกันสังคม, ตำรวจ, องค์กรภาษี, องค์กรจราจร เป็นต้น เครือข่ายนี้ทำหน้าที่ให้แลกเปลี่ยนเชื่อมโยงข้อมูลระหว่างองค์กรได้อย่างรวดเร็วและปลอดภัย

เมื่อมีการประสานเชื่อมโยงข้อมูลกันทางอิเล็กทรอนิกส์ในหมู่องค์กรทางกฎหมายแล้ว การปฏิบัติงานเพื่ออำนวยความสะดวกแก่ประชาชนก็สามารถทำได้มีประสิทธิภาพยิ่งขึ้น ในหลายกรณี การขอใบรับรองทางราชการ สูติบัตร ผ่านทางเครือข่ายอินเทอร์เน็ต เป็นต้น นอกจากนี้ สเปนยังวางแผนที่จะอนุญาตให้มีการส่งเอกสารเกี่ยวกับคดีความถึงศาลผ่านทางระบบออนไลน์ได้อีกด้วย ทำให้ประหยัดทั้งเวลาและเงิน ง่ายต่อการบริหารและจัดเก็บเอกสาร เพราะอยู่ในรูปอิเล็กทรอนิกส์อยู่แล้ว อย่างไรก็ตาม ยังไม่มีการดำเนินนโยบายส่วนนี้อย่างเป็นทางการเป็นรูปธรรม คงมีแต่การยอมรับพยานหลักฐานอิเล็กทรอนิกส์ในคดีแพ่งและคดีอาญาเท่านั้น

ขั้นที่ก้าวไกลไปอีกระดับหนึ่งนั่นคือการใช้ข้อมูลและความรู้ผ่านเทคโนโลยีเพื่อเกื้อกูลการปฏิสัมพันธ์ระหว่างศาลด้วยกันและกับประชาชน ทำให้เข้าถึงกระบวนการยุติธรรมได้ดียิ่งขึ้น อย่างไรก็ตาม ประเทศสเปนก็ยังไม่สามารถดำเนินการไปสู่รูปธรรมได้เท่าที่ควร แม้จะมีแผนและนโยบายที่ก้าวหน้าอย่างชัดเจน แตกต่างจากประเทศสหรัฐอเมริกาและประเทศออสเตรเลียที่สามารถหาเว็บไซต์ออนไลน์ที่สามารถช่วยร่างคำฟ้อง คำนวณค่าอุปการะเลี้ยงดูบุตรในกรณีหย่า รวมทั้งความช่วยเหลือทางกฎหมายออนไลน์แก่ประชาชนเพื่อร่างคำฟ้อง ซึ่งนับว่าเป็นความก้าวหน้าอย่างยิ่ง ที่ประเทศสเปนกำลังพยายามก้าวไปให้ถึง

นอกจากนี้ยังมีการประยุกต์ใช้ข้อมูลและการสื่อสารทางเทคโนโลยีที่ค่อนข้างซับซ้อนที่สุดในการบริหารงานยุติธรรมคือ ระบบช่วยการตัดสินใจในทางคดี ในประเทศสเปนนั้นแม้จะยังไม่ก้าวหน้าเท่าอารยประเทศอื่นดังกล่าวข้างต้น แต่ก็มีแนวทางการประยุกต์ระบบเป็น 2 แนวทาง ซึ่งสเปนมีแผนการที่จะดำเนินงานอย่างเป็นทางการต่อไป กล่าวคือ

- 1) ระบบช่วยตัดสินใจ เป็นอุปกรณ์สำคัญในการสนับสนุนภารกิจของศาลซึ่งปฏิบัติโดยผู้พิพากษา ระบบนี้จะนำข้อมูลที่เกี่ยวข้องและเอกสารเกี่ยวกับข้อเท็จจริง รวมทั้งกฎเกณฑ์กฎหมายที่เกี่ยวข้องจำเพาะคดีมานำเสนอ พร้อมคำแนะนำในการตัดสินใจ ซึ่งสามารถสรุปได้จากข้อมูลประกอบหลักกฎหมายที่เกี่ยวข้องนั้น หรือระบบอาจมีลักษณะการทำงานแบบ template

และแบบฟอร์ม อันเป็นกระบวนการที่สามารถกำหนดรู้ไว้ล่วงหน้าแล้วในบางเรื่อง แล้วจึงให้ template นั้นพิจารณาคำฟ้องไปโดยอัตโนมัติ ทั้งนี้ ขึ้นอยู่กับข้อมูลที่พบในฐานข้อมูลของศาลเอง หรือเอกสารกฎหมายที่เกิดมีจากกระบวนการแห่งคดี หรือจากผู้พิพากษาเป็นผู้นำไปประกอบเข้าด้วยตนเองก็ได้

2) คดีอิเล็กทรอนิกส์ หมายถึงการใช้คอมพิวเตอร์แทนที่บทบาทของผู้พิพากษาผู้ทำหน้าที่ตัดสินคดี โดยขึ้นอยู่กับหลักเกณฑ์ที่กำหนดขึ้นตามระบบกฎหมายและแนวคำพิพากษาก่อนหน้านี้ โดยเฉพาะบางคดีที่ไม่ต้องอาศัย “ดุลพินิจ” ของผู้พิพากษา คอมพิวเตอร์อาจทำหน้าที่ตัดสินแทนได้ทันที

2.4 การนำเทคโนโลยีมาใช้ในการฟ้องคดีอาญาในประเทศอังกฤษ

โดยทั่วไปขั้นตอนการดำเนินกระบวนการพิจารณาคดีอาญาตั้งแต่ชั้นตำรวจ อัยการ ศาล และราชทัณฑ์ งานคดีสำเนาข้อมูลตลอดจนการบริหารระบบงานภายในองค์กร รัฐใช้วิธีการดำเนินงานผ่านระบบการส่งเอกสารภายในและระหว่างองค์กรเป็นหลัก วิธีการดำเนินงานตามปกติแบบดั้งเดิมนี้เป็นวิธีการที่ทำให้การอำนวยความสะดวกให้แก่ประชาชนเป็นไปอย่างล่าช้ามีต้นทุนสูง และสิ้นเปลืองงบประมาณของรัฐ อีกทั้งกฎหมายกำหนดให้บุคคลมาปรากฏตัว ประชุม หรือการดำเนินการใดๆ ตามกฎหมาย ณ ที่ทำการศาล ยังส่งผลให้บุคคลดังกล่าวต้องเสียเวลาและค่าใช้จ่ายเพื่อปฏิบัติตามกระบวนการกฎหมายอย่างไม่จำเป็น ดังนั้นเพื่อเพิ่มประสิทธิภาพในระบบกระบวนการยุติธรรมทางอาญา ลดความล่าช้าและลดขั้นตอนการทำงานที่ซ้ำซ้อน ตลอดจนเพื่อพัฒนาการบริหารจัดการคดีในระบบกระบวนการยุติธรรมทางอาญาให้ดียิ่งขึ้น รัฐจึงจำเป็นต้องสร้างระบบฟ้องร้องและดำเนินคดีที่ลดความเป็นทางการลง และใช้ต้นทุนน้อยกว่า เพื่อสนองความต้องการของเหยื่ออาชญากรรมและของสาธารณะ และจะช่วยประหยัดงบประมาณของรัฐได้มากยิ่งขึ้น¹⁴

ในการสร้างกระบวนการยุติธรรมทางอาญามีประสิทธิภาพและคุ้มค่าต้นทุนให้มากขึ้น รัฐได้นำเอาเทคโนโลยีมาปรับใช้ในระบบกระบวนการยุติธรรมทางอาญา 2 แนวทางหลัก คือ

1) การฟ้องร้องและดำเนินคดีผ่านระบบดิจิทัล ซึ่งจะทำให้การจัดส่งข้อมูล เอกสารและการจัดการเอกสารเกี่ยวกับคดีภายในและระหว่างองค์กรในกระบวนการยุติธรรมทางอาญามีประสิทธิภาพยิ่งขึ้น เมื่อองค์กรเหล่านี้ใช้วิธีการทางอิเล็กทรอนิกส์ อีกทั้งคู่ความที่ต้องดำเนินกระบวนการพิจารณาในชั้นศาล สามารถดำเนินการเกี่ยวกับเอกสารผ่านคอมพิวเตอร์ได้แทนการใช้กระดาษเอกสารอีกด้วย; และ

¹⁴ Inside Government, (n.d.), Policy Making the criminal justice system more efficient, Retrieved April 9, 2013, from <https://www.gov.uk/government/policies/making-the-criminal-justice-system-more-efficient>

2) การใช้เทคโนโลยีประชุมทางวิดีโอมาช่วยให้ดำเนินกระบวนการพิจารณาในชั้นศาลสะดวกและประหยัดมากขึ้น กล่าวคือ กรณีจำเลยถูกคุมขังอยู่ในระหว่างพิจารณาคดี รัฐย่อมสามารถดำเนินการให้จำเลยมาปรากฏต่อหน้าศาลได้โดยผ่านการเชื่อมต่อทางวิดีโอ แทนที่จะต้องมีการส่งตัวจำเลยไปศาลจริงๆ หรือในกรณีที่ตำรวจต้องนำจำเลยไปยังศาลเพื่อให้มีการไต่สวนนัดแรก ตำรวจย่อมสามารถให้จำเลยปรากฏตัวต่อหน้าศาลผ่านทาง “ศาลเสมือน” (virtual court) หรือใช้นำเสนอพยานหลักฐานต่อศาลผ่านวิดีโอถ่ายทอดสด (Live Links) โดยผ่านการเชื่อมต่อทางวิดีโอจากสถานีตำรวจ โดยไม่ต้องนำบุคคลยังศาลจริงๆ ก็ได้ นอกจากนี้กรณีที่ต้องมีการประชุมบุคคลหลายฝ่ายร่วมกัน เช่น ผู้กระทำความผิด ผู้จัดการ และผู้เชี่ยวชาญ ฯลฯ รัฐสามารถดำเนินการจัดให้มีการประชุมเกิดขึ้นได้โดยใช้ระบบการประชุมไร้สาย (video conference) ได้ทันที¹⁵

ในส่วนนี้จะกล่าวถึงเฉพาะการนำเอาเทคโนโลยีมาปรับใช้แก่การฟ้องร้องและดำเนินคดีอาญาเพียงอย่างเดียวเท่านั้น

ในประเทศอังกฤษมีกฎหมายอยู่หลายฉบับที่กำหนดให้การดำเนินคดีอาญาจะต้องใช้วิธีการส่งเอกสารโดยเฉพาะ (require documents to be serve in a particular way) อย่างไรก็ตามในขณะเดียวกันก็ไม่ปรากฏว่ามีบทบัญญัติแห่งกฎหมายฉบับใดที่ห้ามไม่ให้เกิดการใช้การส่งข้อมูลทางระบบอิเล็กทรอนิกส์แทนการส่งเอกสาร ดังนั้น จึงอาจถือเป็นหลักการเดียวกันได้ว่า การส่งข้อมูลที่ใช้ในการดำเนินคดีอาญาผ่านระบบอิเล็กทรอนิกส์เป็นข้อยกเว้นของวิธีการใช้เอกสารตามแบบดั้งเดิมที่กฎหมายในประเทศอังกฤษยอมรับ ทั้งนี้ หลักที่สะท้อนให้เห็นชัดเจนว่ากฎหมายวิธีพิจารณาความอาญาของประเทศอังกฤษยอมรับการส่งเอกสารทางอิเล็กทรอนิกส์นั้น กำหนดอยู่ใน Criminal Procedure Rules ดังที่จะกล่าวต่อไป¹⁶

ข้อที่ 1.1(2)(e) กล่าวว่า การดำเนินคดีอาญาจะต้องเป็นไปด้วยความยุติธรรม ซึ่งการอำนวยความสะดวกยุติธรรมตามกฎหมายในข้อดังกล่าวนี้ย่อมหมายความว่ารวมถึงการดำเนินกระบวนการยุติธรรมที่มีประสิทธิภาพและรวดเร็วด้วย การนำเอากระบวนการฟ้องร้องคดีอิเล็กทรอนิกส์มาใช้จึงสอดคล้องกับวัตถุประสงค์ของ Criminal Procedure Rules ข้อที่ 1.1(2)(e) อย่างชัดเจน

ข้อที่ 3.2(1)(h) กำหนดเอาไว้อย่างชัดเจนว่าการบริหารจัดการคดีอาญา (Criminal Case Management) จะต้องเป็นไปอย่างมีประสิทธิภาพ ซึ่งในแง่นี้ ย่อมหมายความว่ารวมถึงการนำเอาเทคโนโลยีเข้ามาใช้ในการบริหารจัดการคดีด้วย

¹⁵ Ibid.

¹⁶ Legal Aid Agency, (n.d.), Legal Guidance on Digital Working across the Criminal Justice System, Retrieved March 13, 2013, from <http://www.justice.gov.uk/legal-aid/>

ข้อที่ 4.2.2 กำหนดว่าการจัดส่งเอกสารจะต้องกระทำด้วยวิธีการทางอิเล็กทรอนิกส์เท่านั้น ถ้าหากมีช่องทางที่จะสามารถทำได้ กล่าวคือ กฎข้อนี้ได้สถาปนาให้การจัดส่งเอกสารทางอิเล็กทรอนิกส์เป็นวิธีการหลักในการใช้ส่งเอกสารที่ใช้ในกระบวนการพิจารณาคดีอาญา

ข้อที่ 4.6 กำหนดให้การจัดส่งเอกสารที่จำเป็นในการดำเนินคดีจะต้องใช้วิธีการทางอิเล็กทรอนิกส์เท่านั้น ถ้าหากผู้รับการส่งสามารถรับเอกสารทางอิเล็กทรอนิกส์ได้และยินยอมที่จะให้มีการส่งเอกสารที่จำเป็นในการดำเนินคดีด้วยวิธีการอิเล็กทรอนิกส์ได้ วิธีการเดียวกันนี้ให้กับผู้ที่มีอำนาจดำเนินคดีแทนผู้รับการส่งเอกสารโดยชอบด้วยกฎหมายด้วยนอกจากนี้ ยังกำหนดอีกด้วยว่า เมื่อมีการส่งเอกสารกันด้วยวิธีการทางอิเล็กทรอนิกส์แล้ว หากมีความจำเป็นจะต้องดำเนินการส่งเอกสารฉบับที่แท้จริงตามไปอีกไม่ มิฉะนั้นจะขัดแย้งต่อข้อที่ 4.2.2 ตามที่ได้กล่าวมาแล้ว

ข้อที่ 5 กำหนดเกี่ยวกับแบบฟอร์มของการดำเนินคดีอาญาทางระบบอิเล็กทรอนิกส์

ข้อที่ 7 กำหนดให้การลงลายมือชื่อทางอิเล็กทรอนิกส์สามารถใช้ได้กับการดำเนินคดีอาญาทางระบบอิเล็กทรอนิกส์ตามที่กล่าวมานี้

กฎเกณฑ์เกี่ยวกับการดำเนินกระบวนการพิจารณาคดีอาญาเหล่านี้ สะท้อนให้เห็นอย่างชัดเจนว่า ในประเทศอังกฤษมีการยอมรับเอารูปแบบการดำเนินคดีอาญาด้วยระบบอิเล็กทรอนิกส์หรือระบบดิจิทัลมาใช้อย่างชัดเจน โดยเฉพาะอย่างยิ่งในคดีความผิดเกี่ยวกับการจราจร ดังจะกล่าวโดยละเอียดดังนี้

คดีความผิดเกี่ยวกับการจราจร เป็นคดีเล็กน้อยที่เกิดขึ้นมากในสังคมชุมชน การบังคับใช้กฎหมายแก่การกระทำความผิดกลุ่มนี้จึงมีความสำคัญต่อความปลอดภัยบนท้องถนนและต่อชีวิตและทรัพย์สินของประชาชนอย่างยิ่ง ซึ่งในปีหนึ่งๆ ศาลจะพิจารณาพิพากษาคดีความผิดเกี่ยวกับการจราจรประมาณ 500,000 คดี ซึ่งกว่าร้อยละ 90 ของคดีเหล่านี้เป็นคดีที่จำเลยรับสารภาพ ไม่มีการต่อสู้คดี หรือมีการพิจารณาคดีไปโดยขาดนัดเท่านั้น อย่างไรก็ตามแม้คดีจราจรเป็นคดีเล็กๆ น้อยๆ ไม่ร้ายแรงซึ่งส่วนใหญ่มักไม่มีการต่อสู้กันในชั้นศาล แต่โดยเฉลี่ยศาลกลับใช้ระยะเวลาดำเนินคดีจนเสร็จสิ้นไปนานถึง 6 เดือน หรืออาจมากกว่าการพิจารณาคดีอาญาร้ายแรงบางคดีเสียอีก¹⁷

ศาลแผนกคดีจราจร (Traffic Court) เป็นศาลเฉพาะระดับศาลมาจิสเตรตคอร์ท ซึ่งจัดตั้งขึ้นเป็นส่วนหนึ่งของ “แผนยุทธศาสตร์และการปฏิบัติงานกระบวนการยุติธรรมทางอาญา” (Criminal Justice Strategy and Action Plan) เพื่อรวบรวมอำนาจคดีความผิดเกี่ยวกับการจราจรเล็กๆ น้อยๆ ที่เกิดขึ้นในแต่ละท้องถิ่นพื้นที่ทั่วทั้งสหราชอาณาจักรไว้ ณ ศาลที่มีความชำนาญเฉพาะ

¹⁷ Inside Government, (n.d.), Press release Traffic courts in every area, Retrieved May 17, 2013, from <https://www.gov.uk/government/news/traffic-courts-in-every-area>

เพียงแห่งเดียว เพื่อลดความล่าช้าในกระบวนการขั้นตอนของศาลและเพื่อให้ศาลชั้นต้นสามารถทบทวนทรัพยากรของรัฐแก่การดำเนินคดีความผิดร้ายแรงในชั้นศาลได้มากยิ่งขึ้น การดำเนินกระบวนการพิจารณาคดีในศาลแผนกคดีจราจรใช้วิธีการที่ไม่เป็นทางการ รวดเร็ว และประหยัด จึงทำให้ศาลชั้นต้นสามารถชำระคดีจราจรให้เสร็จไปได้ถึง 160 ล้านวนต่อวันแต่จำกัด้ว่าสามารถใช้ได้แก่คดีที่จำเลยรับสารภาพผิด หรือที่ไม่มีการต่อสู้คดีในชั้นศาลเท่านั้นมิฉะนั้นแล้วโจทก์จำเลยจะต้องไปต่อสู้คดีกันที่ชั้นศาลมาจิสตรทคอร์ทตามระเบียบวิธีพิจารณาคดีตามปกติ¹⁸

ในปัจจุบัน รัฐได้จัดตั้งและดำเนินงานศาลแผนกคดีจราจรในพื้นที่กองกำลังตำรวจแล้วอย่างประสบความสำเร็จ 9 เขตทำให้รัฐสามารถดำเนินกระบวนการพิจารณาคดีเกี่ยวกับการจราจรได้อย่างเรียบง่ายและรวดเร็วขึ้นมาก เขตพื้นที่เหล่านี้¹⁹ ได้แก่

- เขตเอสเซก (Essex);
- เขตแฮมพ์เชียร์ (Hampshire);
- เขตเคนท์ (Kent);
- เขตลินคอล์นเชียร์ (Lincolnshire);
- เขตเมทโพลิส (Met Police);
- เขตนอตติงแฮมเชียร์ (Nottinghamshire);
- เขตนอร์โฟล์ค (Norfolk);
- เขตซัฟโฟล์ค (Suffolk); และ
- เขตเวสต์ยอร์กเชียร์ (West Yorkshire)

ตามแผนยุทธศาสตร์และการปฏิบัติงานกระบวนการยุติธรรมทางอาญากำหนดว่า รัฐจะดำเนินการจัดตั้งศาลแผนกคดีจราจรให้ครบถ้วนทุกพื้นที่ให้เสร็จสิ้นภายในเดือนเมษายน ปี ค.ศ. 2014 รวมถึงเพิ่มประสิทธิภาพของระบบกระบวนการยุติธรรมทางอาญาโดยใช้เทคโนโลยีอื่นๆ ด้วย ได้แก่ การดำเนินการใช้ Postal Requisitions²⁰ และการใช้การเชื่อมต่อถ่ายทอดสด (Live Links) ในศาลให้มากที่สุด รวมถึงการพัฒนาและใช้ระบบฟ้องคดีแบบดิจิทัลในคดีความผิดเกี่ยวกับการจราจรทั้งหมดด้วย²¹

¹⁸ Ibid.

¹⁹ Ibid.

²⁰ Postal Requisitions คือ วิธีการที่ตำรวจใช้ตรวจสอบยืนยันให้แน่ใจว่าจำเลยได้เข้าร่วมการพิจารณาในชั้นศาลซึ่งศาลจะได้ใช้ระบบนี้เพื่อลดขั้นตอนเกี่ยวกับการออกหมายเพื่อเรียกบุคคลให้มายังศาล และเกี่ยวกับการปล่อยบุคคลชั่วคราวโดยไม่มีเงื่อนไขในระหว่างรอคำพิพากษาของศาล อ้างอิงจาก Essex Police Force, (31 August 2011), PROCEDURE – Postal Requisitions, No. F0105.

²¹ Ibid.

นอกจากนั้น ศาลแผนกคดีจราจรมีเขตอำนาจเหนือการพิจารณาพิพากษาคดีข้อหาความผิดดังต่อไปนี้

- 1) ความผิดเกี่ยวกับใบอนุญาตขับขี่ยานพาหนะ (Driving licence related offences);
- 2) ความผิดเกี่ยวกับแสงไฟ (Lighting offences);
- 3) ความผิดเกี่ยวกับการบรรทุกน้ำหนัก (Load offences);
- 4) ความผิดเกี่ยวกับยานพาหนะเบ็ดเตล็ด ซึ่งรวมถึงความผิดเกี่ยวกับขบวนพ่วงยานพาหนะ (Miscellaneous motoring offences (including trailer offences);
- 5) ความผิดบนทางรถยนต์สาธารณะ ที่มีไม่ความผิดฐานขับรถเร็วเกินกว่าอัตราที่กฎหมายกำหนด (Motorway offences (other than speeding);
- 6) ความผิดฐานเกี่ยวกับการกระทำประมาทต่อคนเดินบนทางเท้า (Neglect of pedestrian rights);
- 7) ความผิดเกี่ยวกับการกระทำประมาทต่อเครื่องหมายจราจร (Neglect of traffic directions);
- 8) ความผิดเกี่ยวกับการส่งเสียงรบกวน (Noise offences);
- 9) ความผิดเกี่ยวกับการกีดขวาง การรอและการจอดรถ (Obstruction, waiting and parking offences);
- 10) ความผิดทั่วไปเกี่ยวกับรถจักรยานยนต์ (Offences particular to motorcycles);
- 11) ความผิดฐานขับรถเร็วเกินอัตราที่กฎหมายกำหนด (Speed limit offences);
- 12) ความผิดเกี่ยวกับการประกันยานพาหนะ (Vehicle insurance offences);
- 13) ความผิดเกี่ยวกับการทดสอบยานพาหนะ (Vehicle test offences); และ
- 14) ความผิดเกี่ยวกับสภาพของยานพาหนะหรือส่วนหนึ่งของยานพาหนะอันตราย หรือบกพร่อง (Vehicles or parts in dangerous or defective condition)

2.5 การนำเทคโนโลยีมาใช้ในการฟ้องคดีอาญาในประเทศเกาหลีใต้

ประเทศสาธารณรัฐเกาหลีหรือเกาหลีใต้ถือได้ว่าเป็นประเทศแรกๆ ในภูมิภาคเอเชียที่ได้มีการนำเอาเทคโนโลยีมาใช้ในการกระบวนการยุติธรรมโดยเฉพาะการพิจารณาคดีในชั้นศาลเพื่อพัฒนาระบบการดำเนินคดีให้มีความมีความรวดเร็ว มีประสิทธิภาพและเกิดประโยชน์แก่ประชาชนมากที่สุด ยกตัวอย่างเช่น การนำระบบการฟ้องคดีในรูปแบบอิเล็กทรอนิกส์ Electronic Case Filing System (ECFS) และระบบศาลแบบ E-Court ที่พบได้ในการดำเนินคดีของศาลสูงของประเทศเกาหลีใต้ การดำเนินคดีแบบ Electronic Case Filing System (ECFS) ได้ถูกนำมาใช้ครั้งแรกในปี ค.ศ. 2010 ซึ่งในเบื้องต้นได้นำมาใช้กับคดีเกี่ยวกับทรัพย์สินทางปัญญา แต่เพียงอย่างเดียว ต่อมาในปี ค.ศ. 2011 มีการเพิ่มประเภทของคดีที่สามารถปรับใช้กับการดำเนินคดีรูปแบบดังกล่าวมากขึ้น เช่น นำมาใช้กับคดีแพ่งทั่วไป คดีครอบครัว คดีปกครอง และคำร้องขอต่างๆ เป็นต้น

การฟ้องคดีในรูปแบบอิเล็กทรอนิกส์ Electronic Case Filing System (ECFS) ถือเป็นพัฒนาการของการดำเนินคดีที่ก่อให้เกิดความสะดวกแก่คู่ความและเพิ่มประสิทธิภาพในการดำเนินคดี โดยมีหลักการคือการยกเลิกการใช้เอกสารสำนวนคดีที่เป็นแผ่นกระดาษและแทนที่ด้วยการนำข้อมูลมาบันทึกเป็นข้อมูลทางอิเล็กทรอนิกส์ทำให้คู่ความและศาลสามารถสื่อสารกันโดยผ่านระบบผ่านระบบอินเทอร์เน็ตเครือข่ายไร้สายซึ่งคู่ความสามารถใช้คอมพิวเตอร์ยื่นฟ้องคดีต่อศาลโดยผ่านทางเว็บไซต์ <http://ecfs.scourt.go.kr> ในขณะที่อยู่ที่ทำงานหรือที่บ้านโดยไม่จำเป็นต้องมาติดต่อกับศาลด้วยตนเอง ทั้งนี้ยังสามารถตรวจดูหรือพิมพ์เอกสารทางกฎหมายโดยไม่ต้องผ่านกระบวนการติดต่อกับทางศาลเหมือนเช่นในอดีตและยังสามารถติดตามความคืบหน้าในการดำเนินคดีของตนว่าอยู่ในกระบวนการใด ยิ่งไปกว่านั้น ผู้พิพากษาและเจ้าหน้าที่ของศาลยังสามารถดำเนินคดีนั้นโดยผ่านทางระบบอัตโนมัติ และยังรวมถึงการจัดการ กระบวนการ ข้อมูลต่างๆ ผ่านทางคอมพิวเตอร์ระบบดังกล่าวยังให้ความสำคัญกับการให้คุ้มครองด้านความปลอดภัยของข้อมูลในคดีของคู่ความโดยใช้ระบบป้องกันการโจรกรรม (the top-notch anti-hacking system) และเก็บรักษาข้อมูลในรูปแบบไฟล์ PDF ที่มีการสร้างรหัสเพื่อรักษาข้อมูลดังกล่าว

ส่วนระบบศาลแบบ E-Court มีลักษณะพิเศษ คือ มีการปรับปรุงห้องพิจารณาเรียกว่า E-Courtroom โดยการสืบพยานและการพิจารณาในห้องพิจารณานั้นคู่ความไม่ต้องนำพยานเอกสารเข้าไปสืบแต่จะกระทำผ่านระบบคอมพิวเตอร์เป็นการอำนวยความสะดวกให้แก่คู่ความและทำให้การดำเนินคดีเป็นไปด้วยความรวดเร็วยิ่งขึ้น²²

เมื่อพิจารณาในแง่ของการนำเทคโนโลยีมาใช้ในการดำเนินกระบวนการยุติธรรมทางอาญาพบว่าประเทศเกาหลีใต้ได้มีการการจัดตั้งศูนย์บริการด้านกระบวนการทางอาญาแห่งประเทศเกาหลี Korea information system of criminal justice services (KISC) ซึ่งเกิดขึ้นจากความร่วมมือกันของ 4 องค์กร ได้แก่ องค์กรตำรวจ องค์กรอัยการ องค์กรศาล และกระทรวงยุติธรรม โดยมีวัตถุประสงค์ในการนำเทคโนโลยีสารสนเทศมาปรับใช้กับกระบวนการยุติธรรมทางอาญาซึ่งมีการเชื่อมโยงฐานข้อมูลทางอิเล็กทรอนิกส์กันทั้งกระบวนการ ทั้งในด้านการสืบสวนสอบสวน การยื่นเอกสาร การดำเนินคดีและการไต่สวนให้เป็นระบบ โดยฐานข้อมูลจะประกอบไปด้วยข้อมูลกว่า 394 ชนิดข้อมูล โดยแบ่งเป็นข้อมูลจากทางตำรวจ 74 ชนิดข้อมูล เช่น รายงานความเห็น รายงานการส่งตัว และประวัติอาชญากรรม จากทางอัยการ 160 ชนิดข้อมูล เช่น การเขียนคำสั่งฟ้องหรือคำสั่งไม่ฟ้อง การยื่นขอหมายศาล การออกคำสั่งให้ลงโทษ จากทางศาล 95 ชนิดข้อมูล เช่น การอนุญาตหรือไม่อนุญาตให้ออกหมายต่างๆ วันเวลานัดพิจารณา และคำพิพากษารวมถึงจากกระทรวงยุติธรรม 65 ชนิดข้อมูล เช่น ข้อมูลเกี่ยวกับการจำคุกและการคุมประพฤติ

²² Supreme Court of Korea, (n.d.), Introduction of E-Court, Retrieved June 20, 2013, from <http://eng.scourt.go.kr/eng/ecourt/introduction.jsp>

ทั้งนี้เพื่ออำนวยความสะดวกให้แก่ประชาชนในการดำเนินคดีและสามารถเข้าถึงข้อมูลได้อย่างรวดเร็ว คล่องตัว และประหยัดเวลาทั้งยังเป็นการเร่งรัดการทำงานของเจ้าหน้าที่อื่นจะทำให้การดำเนินการในทางกระบวนการยุติธรรมเกิดประสิทธิภาพมากที่สุด

ศูนย์บริการดังกล่าวได้มีการอำนวยความสะดวกให้แก่ประชาชนในด้านการดำเนินคดีอย่างยิ่ง เช่น การให้บริการสืบค้นข้อมูลทางกระบวนการดำเนินคดีทางอาญาแก่ประชาชนภายใต้ชื่อ “Criminal Justice Portal” เพื่อให้อำนวยความสะดวกให้แก่ประชาชนในการติดตามการดำเนินคดีทางอาญาหรือสอบถามถึงค่าปรับหรือบทลงโทษต่างๆ โดยสามารถใช้บริการได้โดยผ่านทางเว็บไซต์ www.kics.go.kr

นอกจากนี้ยังมีการนำระบบการดำเนินคดีโดยเร่งรัด (e-summary proceedings system) มาใช้บังคับกับผู้กระทำความผิดที่ไม่ใช่ความผิดร้ายแรงและสามารถทำการปรับหรือยึดทรัพย์ได้ทันทีโดยไม่ต้องผ่านกระบวนการพิจารณาในชั้นศาลโดยในเบื้องต้นมีการนำระบบนี้มาบังคับใช้เฉพาะกับความผิดที่เกิดขึ้นในเขตอำนาจของศาลชั้นต้นเป็นคดีที่สามารถลงโทษปรับหรือยึดทรัพย์ได้โดยไม่ต้องมีการพิจารณาโดยศาลก่อน อาทิเช่น ความผิดฐานข่มขืนยานพาหนะขณะมีเมาหรือความผิดฐานข่มขืนยานพาหนะโดยไม่มีใบอนุญาต อย่างไรก็ตาม ถ้าเป็นคดีที่ต้องมีการออกหมายจับหรือหมายจับจะไม่สามารถนำระบบดังกล่าวมาใช้ได้

หลักการดำเนินคดีโดยเร่งรัด (e-summary proceedings system) มีการดำเนินคดีในรูปแบบที่นำระบบการติดต่อสื่อสารระหว่างหน่วยงานของรัฐโดยผ่านทางเครือข่ายข้อมูลอิเล็กทรอนิกส์แทนที่การใช้สำนวนเอกสารที่เป็นแผ่นกระดาษอย่างเช่นในคดีทั่วไป ในอดีตการกระทำความผิดเหล่านี้ต้องใช้เวลาในการดำเนินคดีเป็นเวลายาวนานหลายเดือนทั้งที่เป็นความผิดเล็กน้อยเนื่องจากการดำเนินคดีในรูปแบบเดิมต้องใช้เวลานานในการจัดทำเอกสาร การจัดส่ง การดำเนินการและพิจารณาสำนวนประกอบกับจำนวนคดีที่มีปริมาณมาก ทั้งนี้ข้อดีของการดำเนินคดีในระบบ (e-summary proceedings system) คือ ช่วยประหยัดงบประมาณของรัฐด้วยการลดการใช้เอกสารที่เป็นแผ่นกระดาษ และเป็นการย่นระยะเวลาในการดำเนินคดีกับผู้กระทำความผิดให้เป็นไปด้วยความรวดเร็วและทำให้ผู้กระทำความผิดมีช่องทางในการติดตามผลการดำเนินคดีได้ง่ายยิ่งขึ้น นอกจากนี้ยังมีระบบแจ้งคำตัดสินของศาลไปยังผู้กระทำความผิดโดยทันทีผ่านระบบข้อมูลอิเล็กทรอนิกส์อันเป็นการลดปัญหาที่เกิดจากข้อบกพร่องในการส่งหมายของศาลได้เป็นอย่างดี

3. แนวทางที่เป็นไปได้ในการฟ้องคดีอาญาด้วยวาจาในศาลแขวงของประเทศไทย

เทคโนโลยีสารสนเทศในปัจจุบันมีบทบาทอย่างยิ่งต่อการทำงานในสังคมยุคข้อมูลข่าวสาร แม้ว่ากระบวนการยุติธรรมของไทยได้มีการนำเทคโนโลยีสารสนเทศเข้ามาใช้เพื่อให้เกิดความรวดเร็วขึ้นก็ตาม แต่ในปัจจุบันเทคโนโลยีเอื้ออำนวยในระดับที่ทำให้ความสามารถในการดำเนินกระบวนการยุติธรรมมีประสิทธิภาพยิ่งขึ้นไปอีก

การฟ้องคดีอาญาด้วยวาจาในศาลแขวงโดยเฉพาะกรณีที่ผู้ต้องหาหรือจำเลยรับสารภาพ เป็นคดีที่ไม่ซับซ้อนมากนัก จึงเหมาะแก่การพัฒนาเทคโนโลยีสารสนเทศโดยการเชื่อมโยงเครือข่ายเพื่อให้ทุกหน่วยงานในกระบวนการยุติธรรมที่เกี่ยวข้องกับการฟ้องคดีด้วยวาจาได้ดำเนินกระบวนการพิจารณาโดยใช้เทคโนโลยีตั้งแต่เริ่มต้นคดีจนกระทั่งคดีสิ้นสุด

จากการค้นคว้าข้อมูลภาคสนามพบว่า เทคโนโลยีที่ใช้อยู่ในชั้นพนักงานสอบสวน ชั้นพนักงานอัยการ และชั้นศาลมีความแตกต่างกันและไม่สามารถนำมาใช้ให้สอดคล้องกันตั้งแต่เริ่มต้นคดีจนถึงคดีสิ้นสุด ทั้งนี้เพราะหน่วยงานต่างๆ มิได้พัฒนาซอฟต์แวร์และระบบฐานข้อมูลให้สามารถทำงานร่วมกันได้ตั้งแต่ต้น ดังนั้น การส่งต่อคดีจึงไม่อาจดำเนินการโดยใช้เทคโนโลยีผ่านไปยังหน่วยงานอีกหน่วยงานหนึ่งได้ ต้องดำเนินการโดยวิธีการดั้งเดิม ได้แก่ การทำเอกสาร และดำเนินการตามที่กฎหมายกำหนดไว้ ด้วยเหตุนี้จึงทำให้การดำเนินคดีฟ้องด้วยวาจา ยังไม่สามารถทำให้เกิดประสิทธิภาพได้อย่างที่ควรจะเป็น ภายใต้ระบบเทคโนโลยีสารสนเทศที่มีศักยภาพสูงมากเช่นในปัจจุบัน

จากการที่ผู้เขียนได้ศึกษาเทคโนโลยีสารสนเทศตลอดจนตัวบทกฎหมายของต่างประเทศ ได้แก่ สหรัฐอเมริกา สิงคโปร์ สเปน อังกฤษ และเกาหลีใต้ พบว่า ประเทศที่นำมาเป็นตัวอย่างส่วนใหญ่จะพัฒนาระบบเทคโนโลยีสารสนเทศเพื่อกระบวนการยุติธรรมอย่างเต็มรูปแบบ กล่าวคือ ประเทศทั้งหลายได้นำระบบเทคโนโลยีสารสนเทศมาใช้แก่คดีทั่วไปด้วย ทำให้สามารถอำนวยความสะดวกให้แก่ประชาชนได้อย่างมีประสิทธิภาพยิ่ง

เมื่อได้วิเคราะห์ปัญหาประกอบกับแนวทางของต่างประเทศแล้ว ผู้เขียนพบว่า การใช้ Web-Based Application²³ น่าจะเป็นวิธีที่สามารถขจัดปัญหาในเรื่องความแตกต่างของระบบเทคโนโลยีในหน่วยงานต่างๆ ได้เป็นอย่างดี กับทั้งทำให้เกิดความสะดวกรวดเร็วในการส่งผ่านข้อมูลไปยังหน่วยงานอื่นด้วยระบบเครือข่ายอินเทอร์เน็ต ดังนั้น ผู้เขียนจึงได้พัฒนาระบบเทคโนโลยีผ่าน Web-Based Application สำหรับการฟ้องคดีอาญาด้วยวาจาในศาลแขวงขึ้น และได้ผ่านการทดลองใช้เป็นเบื้องต้นจากหน่วยงานต่างๆ โดยเฉพาะอย่างยิ่งพนักงานสอบสวนจากสำนักงานตำรวจแห่งชาติ พนักงานอัยการ และผู้พิพากษาที่พิจารณาพิพากษาคดีในศาลแขวงแล้วเป็นที่เรียบร้อย

²³ โปรแกรมที่เข้าใช้งานผ่านเว็บไซต์ในระบบเครือข่ายอินเทอร์เน็ต หรือ อาจจะติดตั้งใช้งานภายในองค์กรในรูปแบบเครือข่ายอินเทอร์เน็ต โดย Web Based จะถูกติดตั้งไว้ที่เครื่อง Web Server จากนั้นผู้ใช้งานก็สามารถเรียกใช้งานโปรแกรมผ่าน Web browser ได้เลย ทำให้เกิดความสะดวกในการใช้งาน และมีต้นทุนต่ำกว่าการเขียนโปรแกรมในรูปแบบ Desktop application

ผู้เขียนมีข้อเสนอแนะในการพัฒนาระบบเทคโนโลยีรวมทั้งกฎหมายที่จำเป็นจะต้องแก้ไขเพิ่มเติมดังนี้

3.1 ข้อเสนอแนะด้านเทคโนโลยีสารสนเทศ

ผู้เขียนเห็นว่า รัฐควรที่จะพัฒนาระบบเทคโนโลยีที่คณะผู้เขียนได้พัฒนาขึ้นในขั้นต้นต่อไป เพื่อให้สามารถใช้งานได้จริงโดยเร็วที่สุดเท่าที่จะเป็นไปได้ ซึ่งอาจจะต้องใช้เวลาอีกอย่างน้อยหนึ่งหรือสองปีกว่าจะสามารถใช้ระบบดังกล่าวได้ทั่วประเทศ ในขั้นนี้ จำเป็นจะต้องมีการศึกษาวิจัยในเชิงลึกทางด้านวิศวกรรมคอมพิวเตอร์และผู้เชี่ยวชาญด้านกฎหมายจากทุกภาคส่วนเพื่อให้ซอฟต์แวร์และระบบที่พัฒนาขึ้นสามารถใช้ได้แก่ทุกกรณีที่จะเกิดขึ้นจากการฟ้องคดีด้วยวาจาในศาลแขวง เมื่อพัฒนาระบบได้พอสมควรแล้ว อาจนำไปทดลองใช้ในท้องที่ใดท้องที่หนึ่งก่อน เพื่อทดสอบว่า มีปัญหาและอุปสรรคใดเกิดขึ้นหรือไม่ จะได้นำมาปรับปรุงแก้ไขให้เรียบร้อยก่อนนำไปใช้จริงต่อไป

นอกจากนี้ คณะผู้เขียนยังมีข้อเสนอแนะว่า ระบบกระบวนการยุติธรรมควรได้รับการพัฒนาทั้งระบบ ไม่เฉพาะแต่การฟ้องคดีอาญาด้วยวาจาในศาลแขวงเท่านั้น อย่างเช่นในต่างประเทศประเทศทั้งหลายได้พัฒนาระบบเทคโนโลยีสารสนเทศให้สามารถฟ้องคดีได้ทุกคดี ผู้เสียหาย โจทก์ หรือทนายความสามารถเริ่มต้นคดีเองได้ทางอินเทอร์เน็ต เมื่อยื่นฟ้องไปทางอินเทอร์เน็ต ระบบก็จะตอบกลับมาทันทีว่า จะต้องมาศาลเมื่อใด เป็นต้น ดังนั้น หากสามารถผลักดันให้มีการบรรจุเรื่องการพัฒนากระบวนการยุติธรรมสำหรับกระบวนการยุติธรรมทั้งระบบเป็นวาระแห่งชาติได้ก็จะสร้างคุณูปการให้แก่กระบวนการยุติธรรมและประชาชนที่จะต้องพึ่งบารมีของศาลสถิตยุติธรรม นอกจากนี้ยังเป็นการล้มล้างคำกล่าวที่ว่า ความยุติธรรมที่ล่าช้าคือความอยุติธรรม อีกด้วย

3.2 ข้อเสนอแนะด้านกฎหมาย

ผู้เขียนได้เสนอแนะแนวทางในการแก้ไขเพิ่มเติมกฎหมายเพื่อให้รองรับระบบเทคโนโลยีในการฟ้องคดีด้วยวาจาไว้ 2 แนวทางด้วยกัน ได้แก่

1) แนวทางที่ 1 เป็นการแก้ไขกฎหมายที่มีอยู่ในปัจจุบันให้สอดคล้องกับเทคโนโลยีที่ได้พัฒนาขึ้น สำหรับแนวทางนี้ ผู้เขียนเสนอแนะให้มีการแก้ไขกฎหมายหรือระเบียบที่เกี่ยวข้องดังนี้

1.1) ประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา โดยการแก้ไขเพิ่มเติมมาตรา 142 ในชั้นพนักงานสอบสวน มาตรา 165 ในชั้นพนักงานอัยการ มาตรา 172 และมาตรา 183 ในชั้นศาล โดยให้เพิ่มเติมหลักการเกี่ยวข้องกับระบบอิเล็กทรอนิกส์ ตลอดจนการประชุมทางจอภาพได้

1.2) พระราชบัญญัติจัดตั้งศาลแขวงและวิธีพิจารณาความอาญาในศาลแขวง พ.ศ. 2499 โดยการแก้ไขเพิ่มเติมมาตรา 7 ในชั้นพนักงานสอบสวน มาตรา 19 และมาตรา 20 ในชั้นพนักงานอัยการ โดยให้มีการดำเนินการผ่านทางระบบอิเล็กทรอนิกส์และใช้ระบบการประชุมทางจอภาพ

1.3) ประมวลกฎหมายอาญา โดยการแก้ไขเพิ่มเติมมาตรา 28 ในเรื่องการบังคับโทษปรับ เพื่อให้จำเลยสามารถชำระค่าปรับในระบบออนไลน์หรือระบบอิเล็กทรอนิกส์ได้

1.4) ระเบียบสำนักงานอัยการสูงสุดว่าด้วยการดำเนินคดีอาญาของพนักงานอัยการ พ.ศ. 2547 โดยให้แก้ไขเพิ่มเติมในข้อ 14 เรื่องการรับสำนวนรู้ตัวผู้กระทำความผิดจากพนักงานสอบสวน ข้อ 86 และข้อ 87 เรื่องสำนวนเปรียบเทียบปรับ เพื่อให้สอดคล้องกับเทคโนโลยีที่จะนำมาใช้ต่อไป

2) แนวทางที่ 2 เป็นการร่างกฎหมายเพิ่มเติมทั้งฉบับ สำหรับแนวทางนี้ในร่างพระราชบัญญัติดังกล่าวจะต้องมีรายละเอียดที่สำคัญ ดังนี้

2.1) การส่งสำนวนการสอบสวนและผู้ต้องหา โดยให้สามารถส่งผ่านทางระบบอิเล็กทรอนิกส์ได้ และให้สามารถใช้การประชุมทางจอภาพได้เพื่อยืนยันตัวผู้ต้องหา

2.2) การฟ้องคดี โดยให้ฟ้องคดีด้วยระบบอิเล็กทรอนิกส์ได้ ใช้ลายมือชื่ออิเล็กทรอนิกส์แทนการลงลายมือชื่อได้ ใช้ระบบการประชุมทางจอภาพเพื่อแสดงตัวผู้ต้องหาต่อศาล

2.3) การพิจารณาคดี โดยให้สามารถพิจารณาคดีทางจอภาพได้

2.4) การพิพากษาคดี โดยให้ทำคำพิพากษาคดีโดยใช้ระบบอิเล็กทรอนิกส์ และให้ลงลายมือชื่ออิเล็กทรอนิกส์ได้

2.5) การบังคับโทษกรณีลงโทษปรับ โดยให้ผู้ต้องถูกบังคับโทษชำระค่าปรับเป็นเงินสดหรือชำระผ่านระบบออนไลน์หรือระบบอิเล็กทรอนิกส์ได้

2.6) กรณีเปรียบเทียบปรับ โดยให้พนักงานสอบสวนส่งสำนวนผ่านทางระบบอิเล็กทรอนิกส์แล้วให้พนักงานอัยการสั่งว่าการเปรียบเทียบปรับนั้นชอบหรือไม่ลงในระบบและปิดคดีได้ทันที

ผู้เขียนหวังเป็นอย่างยิ่งว่า บทความนี้จะเป็แรงผลักดันให้มีการนำระบบเทคโนโลยีสารสนเทศมาใช้ในกระบวนการยุติธรรมเป็นประโยชน์อย่างแท้จริงในอนาคตอันใกล้ ทั้งนี้เพื่ออำนวยความสะดวกให้แก่ประชาชนอย่างถูกต้อง รวดเร็ว เป็นธรรม ทัวถึง มีประสิทธิภาพ สอดคล้องกับแนวนโยบายแห่งรัฐที่บัญญัติไว้ในรัฐธรรมนูญและกฎหมายอื่นที่เกี่ยวข้องต่อไป

บรรณานุกรม

- กาบจันทร์ วรรณสิริวิไล. (2547). **โครงการพัฒนาระบบสารสนเทศของสำนักงานตำรวจแห่งชาติ POLIS**. ม.ป.ท. : ม.ป.พ.
- คณะเทคโนโลยีสารสนเทศ มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีพระจอมเกล้าธนบุรี. (2553). **แผนแม่บทเทคโนโลยีสารสนเทศและการสื่อสาร พ.ศ. 2554 – 2558 สำนักงานอัยการสูงสุด**. ม.ป.ท. : ม.ป.พ.
- น้ำแท้ มีบุญสร้าง. (2554). **กระบวนการยุติธรรมทางอาญาเปรียบเทียบ**. กรุงเทพฯ: สุทรไพศาล.
- วรินทร์ บุญยเกียรติ. (2548). **ปัจจัยที่ส่งผลต่อผู้นำข้อมูลเข้าระบบฐานข้อมูล POLIS (Police Information System) ของสำนักงานตำรวจแห่งชาติ**.
- วิสาร พันธนะ. “วิธีพิจารณาความอาญาในสหรัฐอเมริกา.” **ตุลพาห**, 25.
- ศูนย์เทคโนโลยีสารสนเทศกลาง สำนักงานตำรวจแห่งชาติ, (2556). **ระบบเทคโนโลยีสารสนเทศของศูนย์เทคโนโลยีสารสนเทศกลาง สำนักงานตำรวจแห่งชาติ**. สืบค้นเมื่อ 23 เมษายน 2556, จาก www.pitc.police.go.th
- สรรเสริญ ไกรจิตติ. “ระบบการพิจารณาคดีโดยรวบรัดในศาลอังกฤษ.” **ตุลพาห**, 1.
- Barry Walsh. (2011). **E-Justice Projects – Distinguishing Myths from Realities**. Mexico : The World Bank.
- Hon. Robert J. Faris. (2011). “Electronic Filing in the Federal Courts: Past, Present and Future.” **Hawaii Bar Journal**.
- Inside Government. (n.d.). **Policy Making the criminal justice system more efficient**. Retrieved April 9, 2013, from <https://www.gov.uk/government/policies/making-the-criminal-justice-system-more-efficient>
- Inside Government. (n.d.). **Press release Traffic courts in every area**. Retrieved May 17, 2013, from <https://www.gov.uk/government/news/traffic-courts-in-every-area>
- J. Michael Greenwood and Gary Bockweg. (June, 2012). “Insights to Building a Successful E-Filing Case Management Service: U.S. Federal Court Experience” in **International Journal For Court Administration**.
- John Matthias. (2007). **E-filing Expansion in State, Local, and Federal courts**. N.p.: n.p..
- Legal Aid Agency. (n.d.). **Legal Guidance on Digital Working across the Criminal Justice System**. Retrieved March 13, 2013, from <http://www.justice.gov.uk/legal-aid/>
- Supreme Court of Korea. (n.d.). **Introduction of E-Court**. Retrieved June 20, 2013, from

[http:// eng.scourt.go.kr/eng/ecourt/introduction.jsp](http://eng.scourt.go.kr/eng/ecourt/introduction.jsp)

United State Courts. (n.d.). **About CM/ECF**. Retrieved April 27, 2013, from [www.uscourts.gov/ FederalCourts/CMECF / AboutCMECF.aspx](http://www.uscourts.gov/FederalCourts/CMECF/AboutCMECF.aspx)

United State District Court for the District Court of Maryland. (2011). **Electronic Filing Requirements and Procedures for Criminal Cases**. N.p.: n.p.

William F.Zieske. (2003). "The Electronic Courthouse in Illinois: Filing, Service, Access and Privacy." **Illinois Bar Journal**.